

Monitor antisemitische incidenten in Nederland 2016

Den Haag, mei 2017

CIDI - Centrum Informatie en Documentatie Israel

Postbus 11146 - 2502 AP Den Haag - 070-3646862 – www.cidi.nl – cidi@cidi.nl - [@cidi_nieuws](https://twitter.com/cidi_nieuws)

Samenvatting

CIDI registreerde in **2016 109 antisemitische incidenten** in Nederland, tegenover 126 in 2015. In meer Europese landen, bijvoorbeeld in Frankrijk, is een daling geconstateerd. Deze cijfers zijn echter hoger dan vóór 2014, met 171 incidenten een piekjaar in verband met de oorlog in Gaza.

CIDI is verheugd over de daling, maar wijst tegelijk op de volgende twee punten: Na twee jaar is het aantal meldingen nog hoger dan in het 'normale jaar' 2013, toen heeft CIDI 100 incidenten geteld. Bovendien is de daling voor een groot deel toe te schrijven aan het dalen van het aantal **scheld-email-berichten** (van 12 in 2015 naar **7 in 2016**); dit medium lijkt vervangen te worden door sociale media, waarover CIDI steeds meer meldingen ontvangt.

Sociale media hebben steeds meer invloed op de publieke opinie en het maatschappelijk veld. Daarom heeft CIDI besloten met ingang van 2017 incidenten op internet die op personen gericht zijn ook mee te nemen in de Monitor Antisemitische Incidenten.

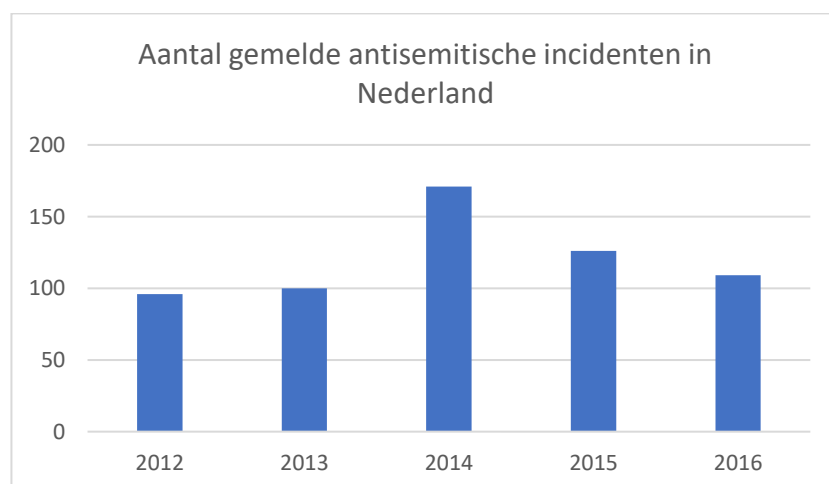
Voor het dalen van het aantal incidenten op **scholen** stemt positief. Helaas is het aantal incidenten rondom **voetbal** nog steeds hoog. (**9 in 2016**, 10 in 2015) en is het aantal **scheldpartijen** gestegen. In de categorie scheldpartijen en lastigvallen op straat heeft CIDI in 2015 24 incidenten geregistreerd, in **2016 waren het 25** incidenten.

Vandalisme (21 incidenten) en **fysiek geweld (3 incidenten)** vormen nog steeds een probleem. Ter vergelijking: in 2015 telden we 20 vandalisme- en 5 fysiek geweld incidenten. In 2016 telde CIDI **2016 3** meldingen in de 'traditionele' **media**. In 2015 telden we *geen* melding in deze categorie.

Het woord "Jood" wordt helaas steeds vaker als **scheldwoord** gebruikt. Steeds meer constateren we het gebruik hiervan bij (algemene, niet eens op Joden gerichte) scheldpartijen. CIDI vindt dit zeer verontrustend.

De Joodse gemeenschap wordt nog altijd bedreigd. Inlichtingen van antiterreurorganisaties in binnen- en buitenland geven aan dat joden bovenaan de "hitlijst" staan van terroristen. Daarom verdient de beveiliging van Joodse instellingen de hoogste prioriteit.

CIDI blijft wijzen op het belang van educatie vanaf jonge leeftijd, op scholen en op informele clubs zoals sportverenigingen.

Inhoud

Inleiding	5
De Monitor.....	5
Methodes en begrippen	5
Bronnen.....	6
Online antisemitisme	6
Telling.....	6
Meldingsbereidheid	6
Antisemitisme in Nederland en andere Europese landen	8
Nederland, een overzicht	8
Antisemitisme in Europa	9
Berlijn	9
Frankrijk.....	9
Groot Brittannië.....	10
Tsjechië	11
Ontwikkelingen antisemitisme in internationale context	12
Nederlands voorzitterschap van de EU	12
Europese coördinator antisemitisme	12
Emigratie van Joden uit West-Europa naar Israël in 2016.....	13
Jaarrapport antisemitisme in opdracht van Europees Joods Congres.....	13
Incidenten naar invloedssfeer	15
Real Life incidenten.....	16
Real Life incidenten: geweld.....	16
Real Life incidenten: bedreiging	16
Real Life incidenten: schelden	17
Real Life incidenten: Telefoon - WhatsApp.....	21
Vandalisme	21
Vernieling Joodse doelen.....	22
Bekladding Joodse doelen	22
Overige vernielingen en bekladdingen	22
Incidenten in de directe omgeving.....	25
Incidenten in de directe omgeving: Buurtbewoners, kennissen of binnen families	25

Incidenten in de directe omgeving: scholen	26
Incidenten in de directe omgeving: werk	28
Schriftelijke uitingen	29
Schriftelijke uitingen: Brieven, faxen, stickers en flyers	29
Schriftelijke uitingen: digitaal	30
Het maatschappelijk domein	31
Het maatschappelijke domein: Sport.....	32
Het maatschappelijk domein: demonstraties	33
Het maatschappelijke domein: Extreemrechts	34
Het maatschappelijk domein: Media	34
Het maatschappelijk domein; boeken, films, exposities, theater	35
Het maatschappelijk domein; Muziek.....	35
Overig – niet getelde incidenten	35
Internet	37
Politie en Justitie	38
Joods Politienetwerk.....	39
Openbaar Ministerie	39
Aanbevelingen	41
Onderwijs	41
Docenten	41
Holocausteducatie	41
Politie en Justitie	41
Sport - Voetbal.....	42
Internet en Sociale Media	42
Dialoog - Burgerinitiatieven.....	43
Inburgering	43
Bijlagen	44
Definitie en uitgangspunten antisemitisme	44
De incidenten in cijfers en tabellen	47

Inleiding

Elk jaar publiceert CIDI de Monitor Antisemitisme. Een werk dat tot stand komt door alle antisemitische meldingen die het CIDI ontvangt te bundelen met de meldingen die andere antidiscriminatiebureaus aan ons doorgeven. We screenen de meldingen zorgvuldig en hanteren daarbij **strengere criteria zoals zijn vastgelegd in de Werkdefinitie Antisemitisme**¹.

De verschillende regionale meldpunten in Nederland hanteren ieder vaak hun eigen maatstaven. Zo is een 'simpel' hakenkruis - zonder antisemitische tekst - op een garagebox voor de één wel een antisemitische uiting en voor de ander (en de door CIDI gehanteerde definitie) niet. Na het toepassen van onze criteria en het ontdebellen bleven er van de bijna 300 verzamelde meldingen er uiteindelijk 109 over. Door onze strenge normering al 33 jaar consequent te hanteren kunnen we een betrouwbaar beeld geven van de ontwikkeling door de jaren heen.

Het is elk jaar weer een flinke klus om alle incidenten op een rijtje te krijgen. Veel bureaus die tot taak hebben meldingen van discriminatie te registreren hebben een kleine bezetting en zijn doorgaans razend druk met de meldingen in hun regio. Het CIDI wil iedereen heel hartelijk danken voor de getrooste moeite. Er wordt overwogen om in de toekomst één landelijke database op te zetten om alle meldingen van racisme en discriminatie vast te leggen. Dat zal in de toekomst het bundelen en ontdebellen van antisemitische uitingen vereenvoudigen en ons hopelijk in staat stellen om de Monitor sneller te presenteren.

Het CIDI constateert dat het woord Jood tegenwoordig ingeburgerd raakt als scheldwoord, los van sport en niet (alleen) gericht op Joden. Kennelijk heeft het woord "Jood" een negatieve lading en hebben veel mensen een negatieve associatie met Joden. Niet-Joden melden dit doorgaans niet bij het CIDI, het is een algemene waarneming die we doen op scholen, op internet en op straat. Deze degradatie van het woord Jood is zorgelijk. CIDI zou graag zien dat er meer aandacht besteed wordt aan de positieve bijdrage van de Joodse gemeenschap aan de samenleving als geheel.

De Monitor

De kern van dit rapport wordt gevormd door het hoofdstuk Incidenten naar invloedssfeer, waarin alle meldingen staan die door CIDI zonder twijfel als antisemitisch zijn aangemerkt. Ze zijn ingedeeld naar soort (bijv. gewelddadige incidenten, scheldpartijen, schriftelijke uitingen) en naar omgevingsfactoren. (Een incident op TV, uitscheldende buurman, bijvoorbeeld). Deze indeling hanteert het CIDI al jaren, evenals vele buitenlandse organisaties, zodat vergelijken makkelijker wordt.

Verder vindt u in dit document een verantwoording en uitleg van de gehanteerde normen en gevolgde werkwijze (verwijzing), verduidelijkt aan de hand van enkele voorbeelden uit het afgelopen jaar. Ook vindt u in dit rapport een korte verslaglegging over de stand van zaken in enkele andere landen en steden, ter vergelijking met onze situatie en informatie over internationale activiteiten ter bestrijding van antisemitisme ([Antisemitisme in Europa](#)).

Methodes en begrippen

CIDI hanteert de volgende definitie van antisemitisme:

"Joden anders behandelen dan andere mensen maar vooral: je vijandig opstellen jegens Joden op grond van vooroordelen." Dit volgens de criteria van de Werkdefinitie Antisemitisme van de FRA en IHRA.

Antisemitische incidenten zijn:

gebeurtenissen ingegeven door een vooroordeel of haat wegens de (vermeende) Joodse identiteit van het

---

¹ De Werkdefinitie is opgesteld door de European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) en de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA). De definitie is opgenomen als bijlage bij dit document.

slachtoffer, maar ook het scanderen van anti-Joodse leuzen, niet perse rechtstreeks tot/op een persoon gericht.

Kritiek op Israël, hoe rabiaat ook, valt daar *niet* onder, tenzij er iets beledigends wordt gezegd over Joden of (het beleid van) de **regering of het optreden van het leger wordt vergeleken met (de terreur van) de nazi's**. Zie ook hiervoor weer de Werkdefinitie Antisemitisme, die we hebben bijgevoegd in de bijlage.

Bronnen

De gerapporteerde incidenten zijn gemeld bij CIDI of andere antidiscriminatiebureaus of afkomstig uit de media. Er wordt altijd zorgvuldig onderzoek gedaan om doublures te voorkomen. **CIDI telt elk incident slechts eenmaal**, ongeacht het aantal meldingen erover, en toetst elk incident aan bovenstaande definitie van antisemitisme. *Bij twijfel worden incidenten niet opgenomen in de Monitor*. Hoe het ook zij, antisemitisch of niet: iedereen die ons belt of mailt wordt uiterst serieus genomen en indien mogelijk geadviseerd over te nemen stappen.

Online antisemitisme

CIDI ontvangt regelmatig meldingen over antisemitische uitingen op internet en social media (vaak Facebook, YouTube en Twitter). Tot en met 2016 werden deze **niet meegenomen** in de Monitor, maar verzameld door het MDI (Meldpunt Discriminatie Internet). Vorig jaar waren er zelfs twee meldpunten want naast het MDI was MIND actief. MIND staat voor Meldpunt Internet Discriminatie. Vanaf 2017 zal alleen MIND nog incidenten registeren en houdt het MDI zich bezig met research. We hebben vanaf 2017 de afspraak dat alle **algemene meldingen**, dus bijvoorbeeld teksten op Facebook n.a.v. een voetbalwedstrijd, door MIND worden geregistreerd en **individuele meldingen**, dus gericht op een persoon, door CIDI. **MIND zal mensen die zich met een persoonlijk verhaal melden ook doorverwijzen naar CIDI**.

Telling

Voor een goed begrip van de cijfers in deze Monitor is het van belang te benadrukken dat **het aantal incidenten niet gelijk is aan het aantal gebeurtenissen**. Eén incident kan bestaan uit meerdere voorvallen tegen één persoon: als iemand elke keer dat hij door zijn straat loopt door dezelfde buurman wordt uitgescholden, telt CIDI **al deze gebeurtenissen samen als één incident**.

Ook alle uitingen door één persoon tegen meerdere personen tegelijk (bijvoorbeeld een haatmail die aan een groot aantal adressen wordt verstuurd) worden als één incident geteld. Nadeel hiervan is wel dat alle antisemitische aanvallen door één dader waarmee één persoon in een jaar wordt geconfronteerd, altijd slechts als één voorval worden geteld - of dat er nu 4 of 40 zijn. Het is daardoor mogelijk dat het aantal gebeurtenissen tegen één persoon in een bepaald jaar sterk stijgt en dat hierdoor zijn gevoel van onveiligheid (terecht) stijgt - zonder dat dit valt af te lezen aan een toename van het aantal incidenten. We zagen in 2016 meer dan 30 meldingen m.b.t. de antisemitische uitlatingen van de lijsttrekker van de Vrije Democratische Partij, Burhan Gökalp. Deze kwamen binnen bij bijna alle antidiscriminatiebureaus en uiteraard ook bij ons. Toch worden al deze meldingen geteld als één incident.

Meldingsbereidheid

Onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (2012, 2014, 2017) toont aan dat slechts 1 op de 8 gevallen van discriminatie wordt gemeld. Het SCP zegt hierover: "Ook wanneer discriminatie herkend en als zodanig benoemd is, wordt dit vaak niet bij een instantie (ADV² of politie) gemeld. Zelfs wanneer we allerlei andere vormen van melden meetellen - zoals het melden bij een manager, een docent of zelfs bij vrienden of familie - blijkt dat maar een op de acht ervaringen ergens wordt gemeld (Andriessen et al. 2014).

Mensen melden discriminatie vaak niet omdat ze denken dat melden toch geen zin heeft. Ze twijfelen soms of het voorval werkelijk discriminatie betrof, of vinden het niet belangrijk of ernstig genoeg om te

---

² ADV is afkorting voor antidiscriminatievoorziening

melden." Veel discriminatiegevallen komen daardoor niet terug in de gerapporteerde cijfers. Een lage bereidheid meldingen te doen bij de politie en de ADV's leidt tot een zogenaamde "onderrapportage" van het totaal aantal incidenten. We zien deze trend overigens ook in het buitenland. Volgens de meldingsbureaus in Duitsland en Groot Brittannië wordt ruim 70% van de incidenten niet gemeld.

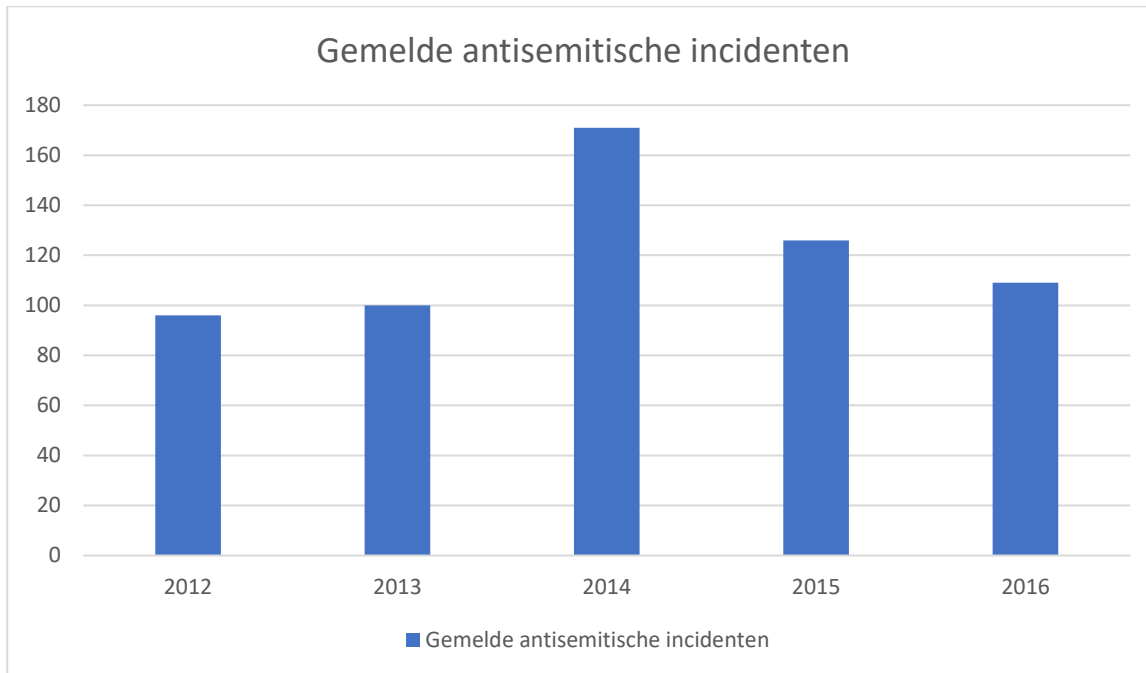
CIDI hoort ook over deze 'meldingsmoeheid' binnen de Joodse gemeenschap. Desalniettemin geeft de lagere meldingsbereidheid een vertekend beeld van het daadwerkelijke antisemitisme in Nederland. Ook in dit rapport vindt u dus niet alle incidenten. Als de verhouding 1 staat tot 8 doorgetrokken wordt zouden er in **2016 geen 109 maar bijna 900 gevallen** van antisemitisme moeten zijn geweest.

Door het doorzichtige en consistente registratiesysteem dat CIDI hanteert geeft de Monitor een betrouwbaar overzicht van de **ontwikkelingen van het antisemitisme** in Nederland door de jaren heen. De rapportage geeft aan in hoeverre het aantal geregistreerde incidenten is toe- dan wel afgenomen en maakt ook verschuivingen binnen de categorieën zichtbaar.

Antisemitisme in Nederland en andere Europese landen

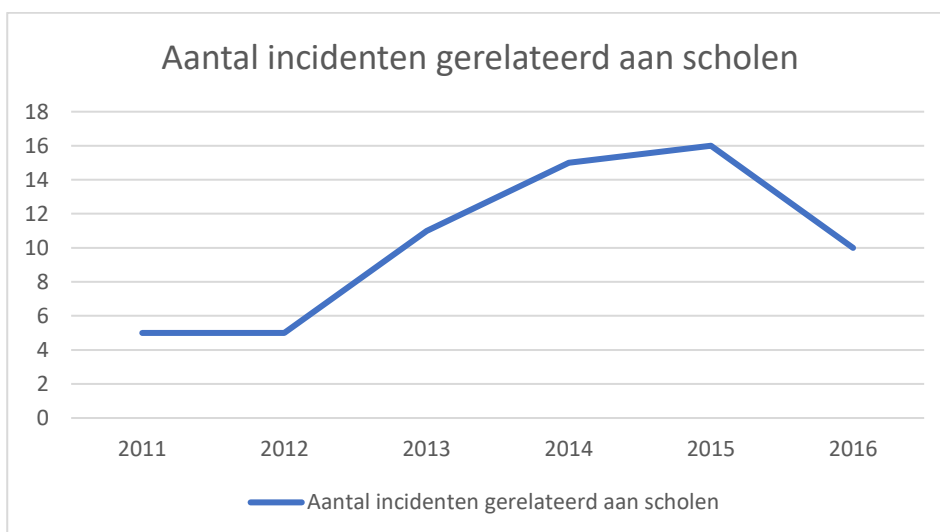
Nederland, een overzicht

In 2016 registreerde CIDI **109** antisemitische incidenten, 126 in 2015 en 171 in 2014. 2014 was een piekjaar door de Israelische militaire acties in dat jaar. Grootschalige Israelische militaire operaties beïnvloedden doorgaans het aantal antisemitische incidenten. In 2016 was er geen groot militair optreden en het aantal gemelde incidenten daalde, maar het is nog steeds hoger dan in de jaren vóór het piekjaar 2014.

Incidenten op scholen

Voor het eerst sinds drie jaar is er een daling in het aantal gemelde incidenten in de categorie 'school'. In 2016 hebben we 10 incidenten geteld tegenover 16 in 2015. We hopen dat dit een trendbreuk met de stijging van de jaren ervoor is en niet het gevolg van daling van de meldingsbereidheid. Berichtgeving over het klimaat op scholen, zoals bijvoorbeeld het rapport [Twee Werelden Twee Werkelijkheden](#) geven een ander beeld van de situatie op de Nederlandse scholen. Terugblikkend op de afgelopen jaren signaleren we helaas nog steeds een stijgende lijn.

Media: stijging van 0 naar 3

Waar het de afgelopen jaren rustig bleef aan het mediafront (uitgezonderd 2013) was dat in 2016 anders. 3 meldingen waar we er in 2015 geen enkele hadden. Ook in 2014, zoals bekend het 'topjaar' vanwege de acties rond Gaza, waren er maar 2 meldingen.

Een hele opvallende uiting kwam via een bestuurslid van de stichting 'Vrienden van Sabeel'. Sabeel strijdt voor Palestijnse christenen. Bij verschillende gelegenheden, onder ander op Radio Oost en tijdens de Apeldoornse Vredesweek, vergeleek de bestuurder de bezetting door Israel van de Westelijke Jordaanoever met de bezetting van Nederland door Nazi-Duitsland. Een dergelijke vergelijking valt onder de definitie van antisemitisme.

De man is kwestie is hier door diverse personen en organisaties op aangesproken, waaronder het Centraal Joods Overleg en het CIDI. Ook het Nieuw Israelitisch Weekblad heeft hier veel aandacht aan geschonken. Hij houdt voet bij stuk dat zijn uitspraken niet antisemitisch zijn. In mei 2017 gaf hij aan dat hij gelet op de genoemde gevoeligheden enerzijds en het vertroebelen van het debat anderzijds zijn presentaties in de toekomst zal aanpassen.

Antisemitisme in Europa

Nederland is geen geïsoleerd land; maatschappelijke ontwikkelingen in de landen om ons heen hebben invloed op de onze. Daarom geven we hier een beknopt overzicht van relevante zaken elders in Europa. Bij het lezen en interpreteren van de gepresenteerde cijfers is een alerte terughoudendheid geboden. De criteria die de verschillende "antisemitisme waakhonden" hanteren zijn niet altijd hetzelfde. Ook zeggen getallen soms maar weinig. Een moordaanslag of een antisemitische mail tellen allebei als 1 incident.

Berlijn

De verantwoordelijke instantie voor het registreren en duiden van antisemitisme in deze metropool is de RIAS, Recherche- und Informationsstelle Antisemitismus Berlin.

In 2016 werden bij deze instelling 687 incidenten gemeld, waarvan uiteindelijk 470 als antisemitisch zijn gekenmerkt en gericht op individuen (i.p.v. groepsbelediging), een stijging van 16% ten opzichte van 2015. De verklaring die RIAS voor de stijging geeft is het feit dat ze kennelijk beter gevonden worden door slachtoffers en de verbeterde communicatie met het Joodse en niet-Joodse netwerk en dat het dus geen reële stijging van het aantal incidenten hoeft te betekenen.

Opvallende zaken: van de 53 gevallen van antisemitisch gemotiveerd vandalisme in Berlijn gericht op Joodse eigendommen, goederen, gebouwen en aanverwanten waren er 42 specifiek gericht op monumenten ter herinnering aan de shoa. Dat waren er in 2015 'slechts' 15, een verdrievoudiging dus. 54 als Jood herkenbare mensen werden face-to-face aangevallen of beledigd en 70 via email of sociale netwerken. Een stijging van 132% ten opzichte van 2015. Opvallend: de Berlijnse politie noteerde 170 meldingen, waarvan het overgrote deel gepleegd door neo-nazi's.

Af en toe worden er in Berlijn zogenaamde kipa-walks gehouden, waarbij als Jood herkenbare mannen door wijken lopen waar veel moslims wonen. Er wordt dan veel gestaard en een enkele kreet geroepen, maar daar blijft het dan ook bij. Er is een discussie gaande in Berlijn of de antisemitische dreiging vanuit islamitische hoek wel écht zo groot is. (Die Zeit)

RIAS wijst ook op een onderzoek onder de Joodse bevolking in gehéél Duitsland uit 2013 waaruit bleek dat maar liefst 72% van de slachtoffers van antisemitisme géén melding deed bij antisemitische incidenten, zelfs wanneer het ging om fysiek geweld of bedreiging. Ook bleek toen dat 8% van de Duitse Joden te maken had gehad - in de voorgaande vijf jaar - met geweld of bedreiging. 36% was in die tijdsspanne uitgescholden vanwege de Joodse achtergrond.

Frankrijk

De jaren 2014 en 2015 lieten een extreem hoog aantal antisemitische incidenten zien in Frankrijk.

Waren het er in 2013 nog 423, volgens de SPCJ, Service de Protection de la Communauté Juive, in 2014 en 2015 zagen we respectievelijk 851 en 808 gemelde en getelde incidenten. 2014 was het jaar van de oorlog

rond Gaza en in 2015 vonden de aanslagen plaats op de redactie van Charlie Hebdo en de gijzeling van 29 mensen in de koosjere supermarkt te Porte de Vincennes, waarbij 4 Joden werden vermoord. In 2016 maakte de Franse overheid werk van het bestrijden van antisemitisme: de SPCJ verklaarde een daling te hebben gemeten betreffende het aantal (gemelde) incidenten van maar liefst 61%. Ook opvallend: Verlieten in 2015 nog 7328 Joden Frankrijk om zich in Israel te vestigen, in 2016 waren dat er nog geen 5000.

Groot Brittannië

In Groot Brittannië verricht het CST (Community Security Trust) onderzoek op een vergelijkbare manier als het CIDI doet. Hoewel GB een veel grotere Joodse gemeenschap telt, is de bevolkingsamenstelling vergelijkbaar met de onze. Het CST slaagt er in om jaarlijks vroeg met betrouwbare cijfers te komen. Er werden in 2016 1309 incidenten aan CST gerapporteerd. Dit is een stijging van 36% ten opzichte van 2015, toen er melding werd gemaakt van 960 gevallen. Dit is volgens de CST nog maar het topje van de ijsberg aangezien uit een grootschalig onderzoek uit 2013 bleek dat ruim 70% van de Joodse inwoners van het VK geen aangifte of melding doet terwijl ze wel slachtoffer van antisemitisme was.

Opvallende zaken: De meeste incidenten vonden plaats in de maanden mei en december, maar voor het eerst sinds het bijhouden van de gegevens waren het er 8 maanden achtereen meer dan 100 incidenten per maand. In voorgaande jaren waren maandelijks pieken nog te verklaren door "triggers" in Israel, zoals het conflict rond Gaza, maar deze externe prikkels waren er niet in 2016. Des te opvallender en verontrustender dus deze toename. Volgens de CST is de sfeer sinds 2014 (dus sinds "Gaza") onveranderd en verklaart dat de toename, waar voorheen het stof neerdaalde en alles weer normaliseerde. Het aantal antisemitische incidenten per maand is sindsdien verdubbeld.

Wat ook kan hebben bijgedragen aan de stijging, volgens de CST, zou kunnen zijn: het xenofobische klimaat sinds het EU-referendum, de beschuldigingen aan het adres van de Labour Party aangaande antisemitisme binnen haar gelederen en de aanslagen op Joodse instellingen in Frankrijk en Denemarken in 2015.

Naast de 1309 aantoonbaar antisemitische incidenten registreerde de CST ook nog 791 potentiële, maar niet 100% bewezen, antisemitische uitingen. Hier zien we een stijging van 15% t.o.v. van 2015.

Antisemitische incidenten kun je categoriseren, een scheldpartij is andersoortig dan een vernieling van bijvoorbeeld een auto. Binnen de categorieën valt het volgende op: in 2016 zijn er 107 gewelddadige incidenten geteld, geweldpleging tegen personen, een toename van 29% t.o.v. 2015.

Ruim 1000 incidenten vallen onder de noemer "Abusive Behaviour." Hieronder wordt schelden geschaard, maar ook hate-mails en online antisemitisme. De toename hier is maar liefst 40%.

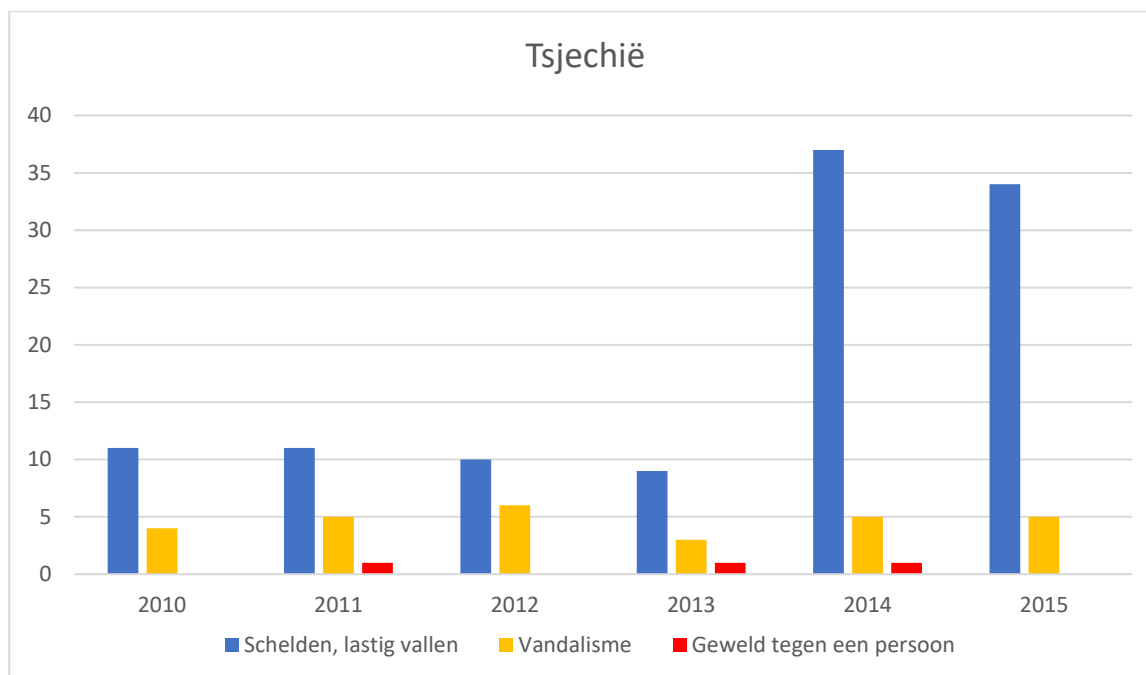
De meest voorkomende antisemitische actie, als onderdeel van "Abusive Behaviour" is het verbaal of fysiek lastigvallen van willekeurige Joden op straat. 385 incidenten werden gemeld, de helft van de slachtoffers was herkenbaar Joods.

Gevraagd naar de etnische achtergrond van hun belagers komen we dankzij de gegevens die de slachtoffers verstrekken tot de volgende cijfers: 59% had een Noord- of Zuid-Europees uiterlijk, 27% was vermoedelijk Noord-Afrikaans, Arabisch of Aziatisch.

Het aantal antisemitische uitingen dat politiek gemotiveerd was, oftewel vanwege anti-Israëlische, islamistische of extreem-rechtse standpunten omvatte 18% van het aantal incidenten, waarvan 2/3 uit extreem-rechtse hoek. Opvallend: een daling ten opzichte van 2015 van 6%.

Al met al is er een verdubbeling te zien van het aantal incidenten sinds 2011.

Tsjechië

Tsjechië ligt van de Oost-Europese landen het dichtst bij West-Europa en neemt in het politieke spectrum een bijzondere positie in. De Tsjechische republiek voert de meest Israel-vriendelijke politiek in Europa. Het land telt een kleine 11 miljoen inwoners. Er wonen 3500 Joden in Tsjechië waarvan 1000 in Praag. In de grafiek hierboven zie je wederom de piek in 2014 zoals overall. 2015 kende een daling in het aantal incidenten. Geweld tegen Joden komt nauwelijks voor: 1 keer in 2013 en 1 keer in 2014, geen in 2015 en 2016. De meldingen worden verzameld door de Federatie van Joodse Gemeentes in Tsjechië, Federace židovských obcí v ČR³.

De gegevens voor 2016 waren bij het afronden van dit cahier nog niet bekend, de organisatie kon niet bevestigen of de dalende tendens zich voortzet.

³ www.fco.cz.

Ontwikkelingen antisemitisme in internationale context

Nederlands voorzitterschap van de EU

Per 1 januari 2016 werd Nederland voorzitter van de Europese Unie. De Tweede Kamer nam een motie aan om antisemitisme in Europa expliciet aan te pakken als onderdeel van de prioriteit 'een Unie die verbindt'. Alle partijen stemden voor de motie.

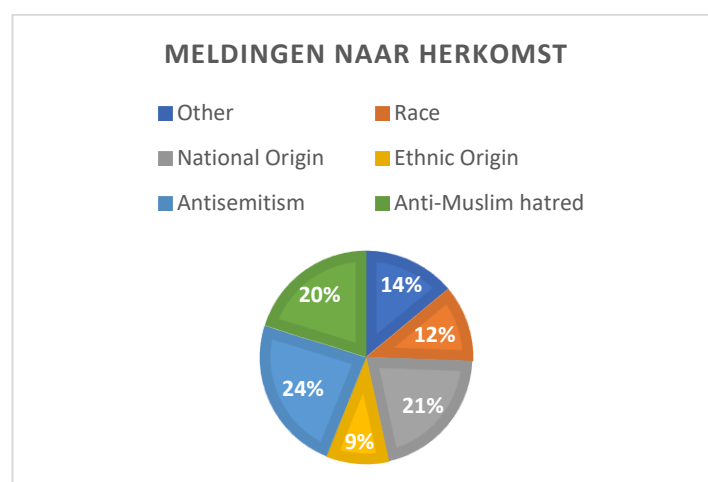
Nederland organiseerde op 28 en 29 april 2016 een bijeenkomst voor Europese beleidsmakers ter bevordering van de registratie van en [rapportage over Hate Crimes](#), waaronder antisemitisme. Het delen van ervaringen om strafbare discriminatie aan te pakken stond centraal.

Europese coördinator antisemitisme

Katharina von Schnurbein, de Europese coördinator antisemitisme, werd in 2015 aangesteld door de Europese Commissie, tegelijk met een coördinator die zich bezig houdt met islamofobie. Ze ziet zichzelf als schakel tussen de Joodse gemeenschap van Europa en de Europese regeringen, het Europees parlement en andere internationale organisaties. Haar speerpunten in 2016 waren: aanpakken van holocaust-louchening, bestrijden van hate-speech via internet (door intensieve contacten met Google, Twitter en Facebook), het oplossen van problemen in het onderwijs als het aankomt op holocaust-educatie en als laatste het communiceren van de waarden en normen zoals we die in Europa met elkaar hanteren naar nieuwkomers zoals bijvoorbeeld vluchtelingen.

Door de directies van de sociale-media-giganten Facebook, Microsoft, Twitter en YouTube is op 31 mei 2016 de "[Code of conduct to countering hate speech](#)" ondertekend. Dit is een verklaring waarin deze internet-ondernemingen hun commitment uitspreken voor wat betreft het garant staan voor de vrijheid van meningsuiting, maar ook het daadkrachtig monitoren en - vooral - bestrijden van online haat-uitingen. Er is afgesproken dat er een systeem komt waardoor internetgebruikers eenvoudig de door hun gesignaleerde discriminerende uitingen kunnen melden. Ook gaan de vier grote internetbedrijven zelf actief zoeken naar hatecrimes en zullen ze daders bij ernstige gevallen de toegang tot hun platforms ontzeggen. Ook hebben deze bedrijven hun commitment uitgesproken om "de gebruikers op te voeden" en om het eigen personeel te trainen hoe met dergelijke problemen om te gaan.

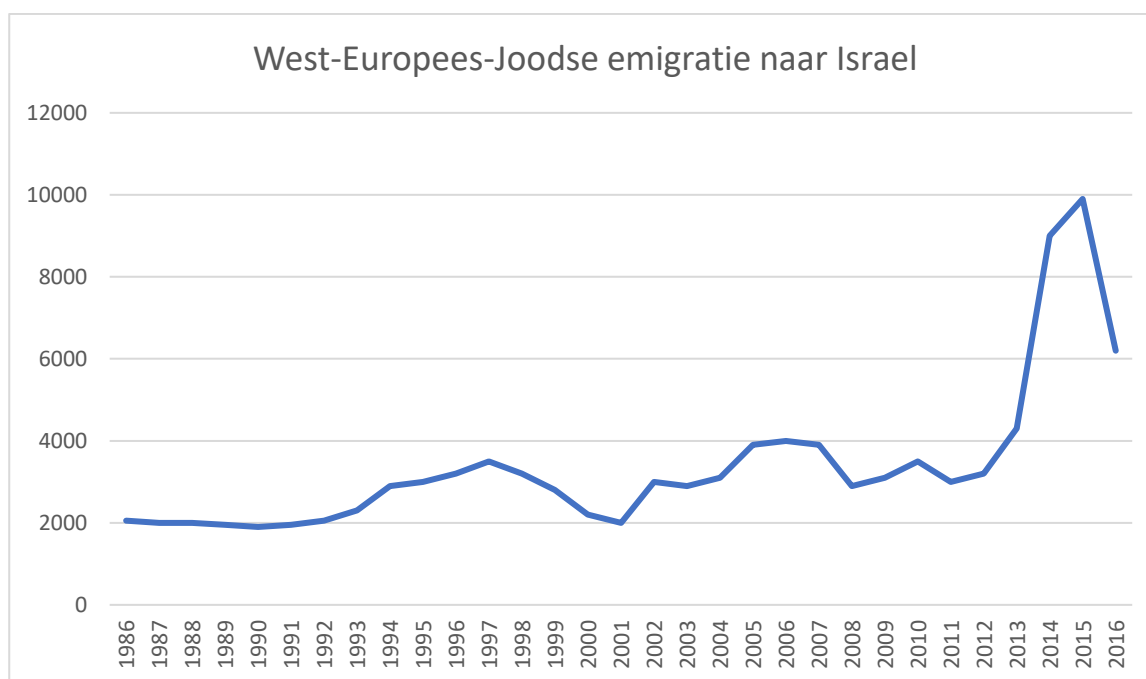
In december 2016 is een [verslag](#) gepubliceerd van een 6 weken durende proef naar aanleiding van de implementatie van bovengenoemde "Code of Conduct." 12 organisaties uit 9 landen deden mee aan het experiment. Aangetroffen online haat-uitingen werden gerapporteerd aan de sociale media bedrijven voor vervolgacties. Facebook was 'goed' voor 45% van de meldingen, gevolgd door Twitter met 27%. 21% van de meldingen betref YouTube. In 23,7% van de gemelde uitingen ging het om antisemitisme.

Gemiddeld genomen werd 40% van de meldingen binnen een etmaal bekeken en afgehandeld, 43% binnen 48 uur. Facebook slaagde erin maar liefst 50% van de gerapporteerde haat binnen 24 uur af te handelen en YouTube 60,8%. Het rapport geeft geen informatie over het vervolgtraject. Sinds de proef is het melden van haat-uitspraken nog steeds mogelijk.

In de zomer van 2016 is een zogenaamde "[High Level Group on combating Racism, Xenophobia and other forms of Intolerance](#)" opgericht. Dit is een overlegstructuur tussen de lidstaten van de EU en de verschillende maatschappelijke organisaties in het veld. Ook CIDI is onderdeel hiervan.

Emigratie van Joden uit West-Europa naar Israel in 2016

Vertrekken uit je vertrouwde omgeving om je in een ver en soms onbekend land te vestigen doe je niet zomaar. Altijd waren er al Joden die uit Zionistisch of praktisch oogpunt de keuze maakten huis en haard te verlaten voor het "Heilige Land." De grafiek geeft een vrij stabiel beeld: zo'n 2000 tot 4000 mensen per jaar uit West Europa gingen op aliyah, emigreerden naar Israel. In 2013 zien we opeens een stijging naar 4300, zonder een duidelijke verklaring voor deze stijging. Het jaar daarop, 2014 was het jaar van de enorme toename aan antisemitische incidenten én ook in emigratie naar Israel: 9000 mensen. Meer dan een verdubbeling in vergelijking met het jaar ervoor. In 2015 zet de stijging door naar bijna 10000 mensen om in 2016 weer te zakken naar 6200. Vertrekken eist voorbereiding, dus niet zo vreemd dat mensen die in 2014 besloten te vertrekken tijd nodig hadden om ook echt te gaan. We vermoeden dat 2017 een verdere daling zal laten zien.

Jaarrapport antisemitisme in opdracht van Europees Joods Congres.

Vlak voor het verschijnen van deze Monitor werd het jaarlijkse "Kantor rapport" m.b.t antisemitisme in de wereld in samenwerking met het EJC gepubliceerd. Dit rapport willen we niet onvermeld laten. Het Kantor Center for the Study of Contemporary European Jewry constateert dat het aantal gewelddadige incidenten wereldwijd is gedaald met 12% ten opzichte van 2015. Een positieve trend. Daarnaast ziet het EJC een stijging in "makkelijkere vormen" van antisemitisme, zoals vandalisme op begraafplaatsen en online antisemitisme. Ook signaleert het EJC een toename van antisemitische uitingen op campussen. EJC ziet geen afname van antisemitische gevoelens en vindt de bedreiging van de Joodse gemeenschap wereldwijd nog steeds actueel.

"De positieve resultaten worden echter gecompenseerd door een sterke toename van de antisemitische incidenten in Engelstalige landen, die historisch gezien meer gastvrij zijn geweest voor Joden. Het meest opvallend was dat er 45% meer antisemitische incidenten op Amerikaanse universitaire campussen waren, waar de Joodse studenten steeds vaker worden geconfronteerd met haat en onverdraagzaamheid. "

Volgens het Europees Joods Congres is de dalende tendens te danken aan de betere beveiliging van Joodse instellingen en het feit dat veel als Joods herkenbare mensen (met keppel, hoed, peies (slaaplokken) of kettinkje met davidster) openbare ruimtes vermijden.

Verder signaleert het EJC dat de antisemitische uitingen steeds meer te vinden zijn in extreem-linkse hoek en daar zelfs veelvuldiger voorkomen dan in de bekende rechtse kringen. Met name op de Amerikaanse campussen is de kans groter dat je als Joodse student antisemitisch belaagd wordt door mensen die zichzelf progressief noemen dan door skinheads. "Het taboe op antisemitisme lijkt verdwenen."

Dit jaar (2017) volgt nog een specifiek op de Europese landen gericht onderzoek geïnstigeerd door het EJC. Uit het rapport:

The decrease in the number of antisemitic incidents of all types put together, violent and nonviolent alike, as monitored and published by communities and governmental agencies, is mostly evident in France, where the minister of the interior, Bernard Cazeneuve, recently announced a decrease in all form of antisemitism of 61%, (...) in Belgium a decrease of 60% of all forms of antisemitic manifestations was registered; in the U.K. an increase of 11% in general was noted, yet it included a 13% decrease of the violent cases, and 11% decrease in vandalism.; in Germany official sources pointed to a decrease from 740 cases in 2015 to 644 in 2016, yet a non-governmental monitoring agency reached higher numbers, especially in Berlin, where a rise of 16% was monitored. (...) The campuses across the U.S. continued to be a hotbed for antisemitism: 45% increase in antisemitism of all forms, especially harassments and insults.

Incidenten naar invloedssfeer

In dit hoofdstuk vindt u de beschrijving van alle incidenten die in de Monitor van 2016 zijn opgenomen. Deze voldoen aan de definities en criteria zoals in de inleiding beschreven. De indeling is gelijk aan die in de voorgaande jaren. Zo is de vergelijkbaarheid gewaarborgd van het geheel, maar ook van de verschillende categorieën.

Ter wille van de leesbaarheid hebben we de volgende rubricering aangebracht:

1. Real life - fysieke, vaak onverwachte en soms gewelddadige confrontaties;
2. Incidenten in de directe omgeving - confrontaties met buren of familie, collega's op het werk, tijdens het sporten of medeleerlingen op school;
3. Schriftelijk - geschied op afstand. Meestal anoniem via brieven of digitale boodschappen; of berichten via WhatsApp en sms die vaak van bekenden komen;
4. Incidenten in het maatschappelijk domein, die minder gericht zijn tegen een individu, maar die meer mensen treffen.

'Gemengde' incidenten, bijvoorbeeld incidenten waarbij sprake is van zowel geweld als schelden, worden een keer gerubriceerd en geteld, bij de categorie van het ernstigste voorval. Dit wordt dan ook zo vermeld. Incidenten op het Internet zijn in deze Monitor – evenals voorgaande jaren – niet opgenomen, tenzij als voorbeeld. Lees hier meer over in hoofdstuk **Internet**. In overleg met MiND (Meldpunt Internet Discriminatie) zal CIDI met ingang van 2017 een deel van de Internet-incidenten wel registeren. Lees ook hierover in het genoemde hoofdstuk.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Geweld	4	4	1	4	3	6	5	3
Bedreiging	6	1	3	2	1	3	0	4
Schelden	20	9	28	14	21	40	24	25
Telefoon - WhatsApp	6	3	1	1	3	5	4	4
Vernieling Joodse doelen	6	2	3	1	2	2	2	1
Bekladding Joodse doelen	3	5	6	3	4	5	4	2
Overige vernielingen/bekladdingen	16	10	13	10	4	15	14	18
Buren, kennissen of familie	9	10	11	8	8	10	12	10
School	9	7	5	5	11	15	16	10
Werk	1	6	8	3	8	5	8	1
Brieven, faxen, pamfletten, stickers	10	7	4	3	3	9	9	4
Digitaal	50	47	17	23	10	29	12	7
Sport	8	3	5	13	6	5	10	9
Demonstraties	7	0	0	1	1	8	3	3
Extreemrechts					3	8	2	4
Media	7	7	3	4	9	2	0	3
Boeken, Toneel, Films, Exposities	2	3	5	1	3	2	0	0
Muziek	0	0	0	0	0	2	1	1
Totaal	164	124	113	96	100	171	126	109

Real Life incidenten

'Real Life' incidenten zijn gevallen waarbij een directe confrontatie tussen dader en slachtoffer plaatsvindt. In deze categorie vallen geweld, bedreiging met geweld, schelden en telefonische bedreiging. Ook bekladdingen en vernielingen telt CIDI in deze categorie, omdat het slachtoffer daarbij geconfronteerd wordt met een antisemitische uiting.

In 2016 zijn 57 incidenten geteld in de samengestelde categorie 'Real Life' uitingen. In 2015 waren dit er 53, en in 2014 76.

Real Life incidenten: geweld

Als 'geweld' zijn alleen incidenten geteld met gericht geweld tegen personen of instellingen, die lichamelijk letsel tot gevolg konden hebben. In 2016 telden we 3 incidenten tegen 5 incidenten in 2015.

4 juni

Melder werkt als schoonmaker in een zwembad in Amsterdam. Tijdens het werk spreekt een volgens melder "Marokkaanse" collega hem aan op zijn manier van schoonmaken. Even later ziet melder zijn collega op dezelfde manier schoonmaken, terwijl melder "dat niet mag." Melder vraagt hoe het zit waarop zijn collega zegt: "hou je bek jij kankerjood."

Melder rapporteert het incident aan zijn leidinggevende. Hierop volgt een gesprek tussen melder, zijn collega en de leidinggevende. De collega ontkent alles en beschuldigt melder van schelden. De leidinggevende hoort het aan, maar doet niets.

Aan het eind van de dag, bij de uitgang van het zwembad, wacht de collega melder op. Er ontstaat een woordenwisseling en de collega geeft als eerste melder een kopstoot. Melder probeert hem af te houden, maar de collega slaat en trapt melder. Als melder de collega van zicht af duwt valt de collega op de grond en scheurt zijn shirt. De aanwezige collega's halen hen uit elkaar en niet veel later arriveert de politie. Melder wil aangifte doen, maar geen van de aanwezigen wil getuigen. De politie adviseert geen aangifte te doen.

2 maanden later, en na inmenging van CIDI, kan melder aangifte doen. De politie adviseert hem om ook de ombudsman in te schakelen.

Hoewel dit incident plaats vindt op het werk wordt door het gebruik van fysiek geweld dit incident geteld in de categorie Geweld.

9 september

Zoon van melder (David – niet zijn echte naam) haalt samen met twee vrienden ijs in zijn buurt in Amsterdam. In de buurt is bekend dat zij Joods zijn en David ziet er volgens zijn vader uit "als een Israëli." David en zijn vrienden staan op de hoek als twee mannen uit een huis komen waar een feest wordt gehouden. Een van de twee vraagt aan David wat zij daar doen en scheld hem uit voor "kankerjood." David zegt dat hij het niet fijn vindt om zo uitgescholden te worden. De man scheldt David weer uit. De andere man valt David uit het niets aan. David wordt op de grond gedrukt en in zijn oog gestompt. Hij weet te ontkomen met een blessure aan zijn oog en been. Hij moet naar het ziekenhuis voor behandeling. David heeft aangifte gedaan van het incident. De man die David sloeg zegt achteraf dat hij dacht dat David ruzie aan het maken was met de zus van de andere man. Het is niet de eerste keer dat David wordt uitgescholden voor kankerjood.

Najaar 2016

Joods echtpaar aangevallen met zwaar lichamelijk letsel tot gevolg. Details kunnen we niet vrijgeven op verzoek van de melders, zolang de juridische procedures nog lopen. Hoge prioriteit bij politie en OM. Naar verwachting start de rechtszaak in 2017.

Real Life incidenten: bedreiging

In 2014 werden 3 incidenten in deze categorie geregistreerd en in 2015 geen enkele. Dit was in 2016 helaas weer anders: **we telden 4 meldingen van tegen individuen gerichte bedreigingen.**

2016

Melder loopt met keppel door een supermarkt in Amsterdam. Een man met hond die achter hem in de rij staat zegt: "Hé, ben jij een van die hoedjesdragers" en wijst naar zijn keppel. "Ik wacht buiten op je. Jij komt niet thuis."

20 juni

Melder loopt door een supermarkt in Utrecht. Twee "Nederlandse jongens" zien zijn keppel. Een jongen met capuchon en sjaaltje voor zijn mond zegt tegen zijn vriend in oplopend volume en duidelijk articulerend zodat melder het goed kan horen: "Hey een Jood. Een Jude. Hashtag wildlife, hashtag kogel." De vriend zegt op dat moment dat 'kogel' wel erg ver gaat.

Melder verstopt lange tijd zijn keppel onder een pet. Nu laat hij weten: "Nog geen week weer open met keppel en gelijk weer raak." Melder wordt regelmatig uitgescholden en doet niet meer van elk incident aangifte.

15 augustus

Melder (via RADAR) heeft een zus en haar man uit Israël op bezoek. Ze liepen in Amsterdam op straat toen melder op zijn telefoon op internet zocht naar bezigheden en dit meedeelde aan zijn visite. Dit werd opgevangen door een groepje Marokkanen. Ze vroegen of ze Joods waren en bedreigden de drie met de dood. Melder heeft de politie gebeld maar die is niet gekomen en de groep was al weg toen hij een agent in een politieauto erop aansprak. Die reed daar niet vanwege deze melding maar kwam toevallig voorbij. Melder wil het voorval bij de agent melden en vindt het jammer dat zijn bezoek uit angst het hierbij heeft willen laten. Melder betreurt het dat men uit angst het dragen van keppels laat.

26 december

Meldster werkt voor de thuiszorg en bezoekt op tweede kerstdag een dame in Zwartemeer. Ondanks dat de vrouw in kwestie afhankelijk is van thuiszorg weigerde ze de aangeboden hulp. Meldster is van Joodse afkomst en draagt een davidster met daarin een kruisje. Met een aardappelschilmesje in haar hand beet de dader haar toe: "Als je nu niet weggaat dan doe ik met jou wat ze vroeger met de Joden hebben gedaan." Hierop verliet meldster het pand. Haar werkgever zocht hierna contact met de dame in kwestie om haar met haar acties te confronteren. Deze volhardde echter in haar standpunt dat ze geen Joden over de vloer wil. Hierop besloot meldster melding te doen bij het CIDI.

Real Life incidenten: schelden

In de categorie 'Schelden' werden 25 incidenten geteld in 2016. In 2015 waren het er 24 in 2014 nog 40.

In deze categorie gaat het om mondeling schelden door onbekenden in directe confrontaties. Meestal gebeurt het op straat, waar de schelders kunnen wegrekken; soms is schelden de inleiding tot gewelddadige acties. Schelden door burens en buurtbewoners, op school of in een werksituatie valt in een aparte categorie. Dat geldt ook voor scheldkanonnades per telefoon en scheldberichten per mobiel.

4 januari

Melder loopt met keppel op door het centrum van Den Haag. Als hij twee "lichtgetinte" jongens passeert schreeuwen ze hem toe: "Hey Jood! Of ben je een Palestijn? Free free Falestien! Takbir! Takbir! Stop met bezetten!"

18 januari

Melder zit in de metro in Amsterdam. Voor hem zitten 10 jongeren van "rond de 15 jaar oud." Als een orthodox Joodse man langs de wagon loopt waarin het groepje zit, beginnen de jongeren op de ramen te bonken en schelden hem uit voor "kankerjood." De man negeert hen en loopt door. Melder is geschokt dat niemand wat deed en vond het een "beangstigend beeld."

20 januari

Melder, met keppel, zit in de metro in Rotterdam. Een "donkere dame van rond de 20" zegt "met accent

en luid" tegen melder: "Yerushalaim, allah akbar." De vrouw moet hier vervolgens erg om lachen. Als melder haar wil aanspreken stapt ze snel de metro uit.

20 februari

Melder zit in een café in Andijk, Friesland. In het café zitten ook twee 'Duitse' klanten. Melder biedt hen iets te drinken aan. Hierop volgt een gesprek. De mannen vertellen dat ze jagers zijn, waarop melder vraagt waar zij op jagen. Zij antwoorden: "Joden" en beginnen samen met de barman hard te lachen. Melder zegt dit een ongepaste opmerking te vinden omdat hij zelf Joods is. De jongens en de barman lachen nu nog harder. Als melder de barman vraagt hem bij te schenken zegt de barman dat pas te willen doen als ook de andere klanten bestellen. Voordat hij vertelde Joods te zijn was er geen enkel probleem. Melder betaalt en loopt weg. Hij kiest ervoor geen aangifte te doen.

29 maart

"Marokkaanse jongens" vallen zoon van meldster lastig in Amsterdam. Als meldster op de jongens afstapt om hierover te praten wordt ze uitgescholden voor "kankerjood."

Meldster wil aangifte doen, maar de politie stuurt haar meermaals weg. Ze komt niet verder dan een gesprek met de buurtregisseur. Meldster gaat naar de school in haar straat in de hoop dat de jongens daar les hebben. De jongens blijken daar inderdaad op school te zitten en zorgen ook daar voor problemen. De school weet niet hoe hen aan te pakken.

2 mei

Televisiemaker Filemon Wesselink maakte een uitgebreide documentaire over de Rivierenbuurt in Amsterdam met als titel "Mijn Jodenbuurt", die nogal wat stof deed opwaaien. Zijn werk werd onder andere besproken tijdens de TV-talkshow "Pauw". Jeroen Pauw vertoont een fragment van de documentaire waarin een Marokkaanse jongen tegen Filemon zegt: "Dit is een Joodse buurt? Kan mij niks schelen." Filemon (de interviewer) vraagt: "Hoezo niet?" De jongen antwoordt: "Weet je waarom? Ik haat die Joden gewoon." "Hoezo dan", vraagt Filemon opnieuw. De jongen antwoordt: "Ik haat ze gewoon." Verder zegt hij ook: "Joden op hun blote billen met een zweep te willen slaan."

Verderop in het fragment van de documentaire zegt de eigenaar van een zuurhandel in de rivierenbuurt dat meerdere keren "kk Jood" naar binnen wordt geroepen en dat zijn ruiten zijn bespuugd. Filemon vertelt aan Pauw dat een paar jaar geleden de Kristallnacht is nagespeeld en dat bij meerdere zaken de ruiten zijn vernield.

3 mei

Melder filmt een ruzie in een supermarkt in de provincie Utrecht om te hebben als bewijslast. Hij ziet een "Turkse man" een andere man bedreigen.

Sindsdien wordt melder, die een davidster draagt, meerdere keren lastiggevallen en uitgescholden. Een keer rijden "Turken in een auto bij een Hollander" hem klem en schreeuwen: "Kankerjood, "kankerzionist" en "we zullen je nooit met rust laten. Je moet hier weg." Bij ieder incident reageert hij zelf niet, maar belt 112.

Tijdens één incident vluchtten de daders toen hij de politie belde, maar terwijl hij nog met de politie sprak werd hij opnieuw uitgescholden voor "kankerjood" in een straat waar vermoedelijk een van de daders woont. Hij heeft het kenteken doorgegeven aan de politie, maar kan de voorvallen niet bewijzen.

4 mei

Twee mannen van 16 en 52 jaar verstoren de Nationale Dodenherdenking in Veendam. Zij roepen "Heil Hitler" en brengen de Hitlergroet. Beide mannen worden aangehouden en ontkennen de groet te hebben gebracht. Bovendien zeggen ze onder invloed van alcohol te zijn. De politie maakt een proces-verbaal op. Melding uit media.

5 mei

Melder viert met vrienden Bevrijdingsdag op het Bevrijdingsfestival in Wageningen. Eén van zijn vrienden draagt een Israëlische vlag bij zich. Een groep van circa 15 volgens melder "Marokkaans ogende jongeren" schreeuwen op het moment dat zij de vlag zien: "Gaza, zionisten, kankerJoden." In zijn beleving had het "niet veel gescheeld of ze hadden ons een paar tikken gegeven."

2 juni

Melder ziet iemand tegen een geparkeerde auto aanrijden Amstelveen. Omdat de bestuurder doorrijdt (doorrijden na een ongeluk is strafbaar) maakt melder foto's van de bestuurder. De bestuurder stapt uit en melder vraagt: "Waarom laat je geen briefje achter"? Bestuurder wordt volgens melder "agressief" en scheldt melder uit voor "vuile rotJood." Melder vermijdt een gevecht door weg te gaan. De aanrijding meldt hij bij de politie.

13 juni

Meldster staat bij een bushalte in Maastricht. Een volgens haar "Marokkaanse" man zegt zonder enige aanleiding tegen haar: "Er zijn maar twee goede mannen op deze wereld geweest: de profeet Mohammed en Hitler." Meldster vraagt of hij het goed vindt dat er zoveel Joden zijn vermoord. De man zegt: "Ja, dat vind ik prima." Waarop meldster vraagt of hij een hekel aan Joden heeft. De man knikt bevestigend en zegt: "Hitler is cool." Op dat moment komt de bus. Meldster stapt snel in.

14 juni

Melding bij RADAR: Melder is door een voor hem onbekende voorbijganger op straat voor „Jood!“ uitgemaakt. Daarbij werden nog wat dingen gezegd in een taal die hij niet verstond. Melder is niet Joods, schrijft een iets exotisch uiterlijk te hebben en dit soort dingen wel vaker mee te maken.

19 juni

Een politieagent doet een melding bij Bureau Gelijke Behandeling in Almere. Hij heeft de verwensing "Vuile Jood, je krijgt een kogel van mij", naar het hoofd geslingerd gekregen.

20 juni

Melder loopt door een supermarkt in Woerden. "Getinte jongens", vertelt melder, brengen hem zonder enige aanleiding de Hitlergroet. Melder belt de politie. De politie zegt dat de Hitlergroet niet persoonlijk is bedoeld. Als melder uitlegt dat zijn familie grotendeels in Auschwitz en Sobibor is omgebracht dus dat het wel degelijk persoonlijk voor hem is, laat de politie weten dat er op zich wel aangifte gedaan mag worden. De agent zegt tot tweemaal dat het een "heel gedoe" is om camerabeelden op te vragen.

20 juni

Tijdens een rechtszitting tegen een man in Lelystad wegens het versturen van antisemitische mails naar 34 scholen met teksten als: Joden gebruiken de holocaust "om dingen voor elkaar te krijgen" en zijn "medeverantwoordelijk voor de slavenhandel" deed de verdachte de volgende uitspraken: "de gaskamers bestonden niet" en "die arme joodjes met hun dikke neus." Hij werd hiervoor nog tijdens de rechtszaak aangehouden en op 26 september veroordeeld tot 4 weken celstraf, waarvan 2 voorwaardelijk.

21 juni

Melder woont in Almere en hangt voor zijn zojuist geslaagde zoon naast de Nederlandse vlag ook de Israëlische vlag uit. De vlag hangt volgens melder "nog geen 10 minuten buiten" en "alleen voor een foto" of uit passerende auto's schreeuwen voorbijgangers: "KankerJoden", "Vuile zionisten", "RotJoden", "Kankerzionisten" en "We pakken jullie." Binnenkort emigreert zijn zoon naar Israel. Behalve de aantrekkingskracht van Israel, speelt het hedendaags antisemitisme ook een rol bij zijn vertrek.

25 juni

Meldster en haar man, met keppel, worden in Utrecht regelmatig op straat uitgescholden. Bijvoorbeeld op

25 juni voor "kankerJoden." Het gaat volgens meldster bijna "altijd om islamitische tieners."

Dit jaar zijn er ook hakenkruizen op hun voordeur geklad.

Meldster heeft na advies van CIDI aangifte gedaan bij de politie. Omdat incidenten zo regelmatig voorkomen wordt door de politie gewerkt aan een manier om aangifte te vergemakkelijken zodat melders niet na ieder incident uren kwijt zijn op het politiebureau.

19 juli

Melder, met keppel, rijdt van Amsterdam naar Den Haag. Bij Badhoevedorp rijdt een andere auto, langzaam, links van melder. Melder geeft groot licht omdat hij de auto niet rechts wil inhalen. Als melder naar de auto kijkt ziet hij dat de rijder hem aanwijst en zowel de bestuurder als de rijder brengen de Hitlergroet. Melder neemt een willekeurige afslag om van de auto af te komen die lang naast hem blijft rijden. Op advies van CIDI doet melder aangifte bij de politie. Aan de hand van het kenteken weet de politie de dader te achterhalen. De politie spreekt met de dader. Wat uit dat gesprek komt wordt niet teruggekoppeld naar melder. Omdat er geen andere getuigen zijn wordt er niet vervolgd.

22 juli

Melder zit in de tram in Amsterdam tegenover een volgens melder "oude Duitser." Zonder enige aanleiding zegt de man: "Die Joden müssen sie verbrennen." Mensen in de tram zeggen tegen de schelder dat hij het Anne Frank huis moet bezoeken. Melder doet geen aangifte, omdat hij het niet kan aantonen.

7 augustus

Meldster staat op de dam bij de kleine tegenmanifestatie die er vaak is wanneer er pro-Palestijnse personen demonsteren tegen Israël. Opeens beginnen twee jongens heel hard "KankerJoden, kankerJoden" te roepen richting de meldster en haar medestanders en ze voelt zich daardoor erg geïntimideerd. De politie is erbij geroepen en die spraken kort met de jongens, die echter gewoon mochten blijven zitten. Melder ging naar huis met een angstig gevoel en heeft aangifte gedaan. Politie start geen onderzoek omdat er te weinig aanwijzingen zouden zijn. CIDI is betrokken bij deze ongewenste situatie en denkt mee over een oplossing.

4 september

In een radioprogramma over het bezoek van de Israëlische premier aan Nederland houdt de NTR straatinterviews in de Schilderswijk. Een groepje jongens scheldt duidelijk hoorbaar "kankerjood", volgens de interviewster opgehitst door "oudere jongeren." Een andere jongere zegt in een interview: "Joden moet je doden" en "Joden zijn sowieso niet welkom in deze wijk."

20 september

Melder belt en vertelt dat zijn Engelstalige Joodse vriend is uitgescholden door een vage kennis. De man had geroepen: "Vieze Jood, jullie hebben de tweede wereldoorlog in scene gezet. Joden zijn honden en varkens!" De melder wil dit alleen bij CIDI melden en het daarbij laten.

9 december

Meldster woont in een portiekflat en ging op een dag zoals gebruikelijk naar beneden om de deur te openen. Een aantal haar onbekende jongemannen wilde naar binnen, had geen sleutel en/of woonde niet in de flat. De mannen bonden op de ramen en de deur teneinde haar te bewegen de deur te openen hetgeen ze weigerde. De mannen raakten toch binnen en spraken haar aan op het feit dat ze hen niet had binnengelaten. Ze scholden haar uit voor "Vieze Jood.."

Het schelden ging door in het Arabisch, maar meldster heeft lange tijd in het Midden Oosten gewoond en sprak ze in hun eigen taal aan, waarop ze haar uitmaakten voor Mossad-agent. Ook zeiden ze: "Jouw flat is binnenkort van ons, jij bent straks dood."

Ze ving bot bij de woningcorporatie en de politie adviseerde online aangifte te doen.

11 december

Melding bij Bureau Gelijke Behandeling Flevoland: Een vrouw uit Almere (met een Joodse achtergrond) vertelt dat ze regelmatig door hangjongeren wordt nageroepen: "Hé Jodin, hé hoer!"

21 december

Diverse mensen melden vanuit heel Nederland (o.a. uit Zeeland, Noord-Holland en Flevoland) de uitspraken van Burhan Gökalg, lijsttrekker van de Vrije Democratische Partij (deed mee aan de landelijke verkiezingen in 2017) over homo's en Joden.

Hij zegt o.a. dat Joden hun eigen volk afgeslacht hebben, ze daarnaast Hitler (die ook Joods zou zijn geweest) aan de macht hebben geholpen, en: "Joden zijn erger dan de duivel." Naar aanleiding van deze uitspraken zijn diverse aangiftes tegen hem gedaan.

Real Life incidenten: Telefoon - WhatsApp

Scheldpartijen over de telefoon, sms en WhatsApp vormen een aparte categorie van schelden.

In 2016 zijn hierover 4 meldingen geteld. In 2015 waren dit er ook 4.

Mei

Op Marktplaats wordt een fiets te koop aangeboden. Melder wil de fiets kopen en stuurt via WhatsApp een bericht aan de verkoper. Als reactie krijgt hij daarop de volgende berichten terug:

"Als jij ga jij maar in Israel een fiets kopen vuile hond.

Bij nethanyahu misschien krijg je nog drone kan je hem in je reet vliegen. Met een dildo erop.

Vuile kanker ashkenazi Jood Vuile kanker Jood."

Bovendien stuurt de verkoper hem ook een afbeelding van een nazi die de Hitlergroet brengt met op de achtergrond een vlag van Nazi-Duitsland.

26 mei

Meldster zit in een groepsapp omdat ze meehelpt met het organiseren van een feest ter gelegenheid van het einde van de slavernij. Binnen de groepsapp wordt tendentiekus bericht over Joden. Als meldster hierop reageert ontvangt zij onder meer deze reactie: ".Als er 1 groep mensen is die zwijmelt in de slachtofferrol, dan zijn het wel die mensen die op jou lijken. Jullie jammeren al ruim 70 jaren over 5 jaren een beetje strakke schoen en afgelopen week heb je weer 10 miljoen belastinggeld weten los te jammeren! Jullie zijn wereldkampioen slachtoffer!!!"

7 juli

Melder ontvangt per WhatsApp van zijn ex-vriendin het volgende bericht: "je hebt niet eens klote gierige Jood." Ze appen over spullen die terug moeten.

14 november

Melding via Bureau Discriminatie Kennemerland. Bij de politie Haarlem komt via 112 een melding uit Haarlem binnen van een man, die zegt: "Emdela Emdela, ik moet Joodse jongeren vermoorden, Emdela, Emdela." Na een kort onderzoek is achterhaald waar de beller woont, blijkt te gaan om een "verwarde jongeman" die later voor de deur van zijn woning wordt aangehouden. In de woning bleken veel vlaggen te hangen waarop allerlei aantekeningen waren gemaakt en briefjes met teksten waren bevestigd zoals "I love Prophete Mohammed, Al-Islam, Inshallah, knife fights, neva give a fuck." De man staat in februari 2017 voor de rechter.

Vandalisme

Onder de categorie 'Vandalisme' worden vernielingen en bekladdingen van Joodse doelen geregistreerd. Het gaat hier om fysieke, maar niet levensbedreigende aanvallen op Joodse gebouwen, monumenten en begraafplaatsen. **In 2016 was hier 3 keer sprake van, dat is een flinke daling in vergelijking met 2015** toen het 6 keer voorkwam.

Vernieling Joodse doelen

24 juli

Op meerdere plekken in Rotterdam zijn Stolpersteinen (Struikelstenen) uit de grond gehaald en ontvreemd. De herdenkingsstenen liggen voor huizen van in de Tweede Wereldoorlog afgevoerde Joden. (De afbeelding hieronder is een voorbeeld en heeft niets te maken met het voorval in Rotterdam).

Bekladding Joodse doelen

19 september

Melding bij het regionale antidiscriminatiebureau Tûmba Fryslân dat de synagoge in de Sacramentstraat te Leeuwarden is beklad met euro- en dollartekens, een pentagram (symbool van de duivel) en het getal 666, het getal van satan. Historisch gezien wordt door anti-judaïsten vaak de koppeling gemaakt tussen Jodendom en duivelsaanbedding.

Oktober 2016

Melder komt regelmatig langs de Joodse begraafplaats in Willemsoord, Overijssel. Hij treft daar op een dag in bomen gekerfde obsceniteiten aan, maar ook SS-tekens en een hakenkruis. De beheerder N.I.K., koepelorganisatie van Joodse gemeenten, zal de inkervingen afdekken.

Overige vernielingen en bekladdingen

Bij 'Overige vernielingen en bekladdingen' is het doelwit géén gebouw waarin een Joodse instelling huist. Het gaat hier om vernielingen of bekladdingen met anti-Joodse leuzen op straat en vernielingen of bekladdingen van (al dan niet vermeende) huizen/bezittingen van Joden. Voor de goede orde: een bekladding met alleen een hakenkruis wordt door CIDI niet geteld in de Monitor aangezien het niet zonder meer als antisemitisch kan worden bestempeld. **We telden 18 meldingen tegen 14 in 2015.**

17 januari

In de sneeuw op de auto van een melder uit Emmeloord zijn hakenkruizen getekend. Melder voelt zich geïntimideerd omdat het volgens hem gaat om een "doelgerichte actie. Alleen de auto van het Joodse gezin werd beklad, terwijl die geparkeerd stond in een doodlopende straat. Een buurman fotografeerde de hakenkruizen en haalde ze weg. Melder deed aangifte bij de politie, hoewel er geen daderindicatie is.

29 februari

Een meterhuisje in Almere is beklad met de tekst: "Kler Jood" (kolere Jood). De gemeente verwijderde de bekladding.

25 maart

In Den Haag is een tankstation beklad met de tekst: "Hammas, alle Joden gas", "IS", "ISIS", "ISIS comsto euro" en "Schilderswijk net als Frankrijk." Verder stonden drie davidsterren, twee hakenkruizen en het gezicht van Hitler op het tankstation geklad. De gemeente verwijderde de bekladdingen.

7 mei

De stenen mezoeza (het gebedskokertje aan de deurpost) van melder uit Bilthoven is vernield. De restjes werden voor hun deur neergelegd. Het incident meldde hij bij de politie, die geen daders vonden. Van een andere Joodse vrouw uit zijn omgeving hoort hij dat ook haar mezoeza werd vernield. (De vrouw heeft dit incident niet bij ons gemeld.)

25 mei

Op het leegstaande pand naast het huis van Joodse melder in een Noord-Hollands dorp zijn met zwarte verf de volgende teksten aangebracht: "Jood = Israel = Nazi" en "Jood moet dood burn him."

Melder gaat naar politie om aangifte te doen maar het wordt uiteindelijk een melding.

Bij een aangifte vraag je om over te gaan tot daadwerkelijke opsporing van een dader teneinde die verantwoordelijkheid te laten afleggen voor zijn of haar daden, bij een melding wordt de politie alleen van een incident op de hoogte gebracht, zonder verdere consequenties dan dossieropbouw of statistieken.

17 juni

Melder heeft een volkstuinje in de regio Leiden. Op de kas is het woord "Jood" beklad. Van de bekladding is een foto gemaakt door de burens. De burens willen hem de foto echter niet geven. Zij zeggen hem 'te willen behoeden voor dit nare feit'. Melder doet aangifte van de bekladding bij de politie. Er is geen daderindicatie.

16 juli

Een tunnel in Nieuwegein is beklad met de teksten: "hamas hamas Joden aan het gas" en meerdere malen: "KK Joden." Meldster lichtte de politie en de gemeente in over de bekladding. De gemeente verwijderde het binnen enkele dagen.

21 juli

Bij de ingang van een kantoorgebouw in Zeist staat een overzichtsbord van alle bedrijven die daar huisvesten. Het bordje van een Israelisch bedrijf werd, als enige, beklad met een hakenkruis.

15 augustus

Meerdere muren in Voorburg zijn beklad met jihadistische en antisemitische teksten: "ISIS Kanker Joden", "Kanker wilders gaat dood" en nog eens "kanker" en "Joden."

1 november

In de Edese wijk Veldhuizen zijn zeker vier auto's beklad met hakenkruizen en Davidsterren. Volgens een lokale politicus was het al de tweede keer die week dat deze symbolen verschijnen. (bron: De Gelderlander van 1 november 2016)

14 november

Bij het Meldpunt Graffiti Den Haag wordt melding gedaan van graffiti: 5 hakenkruizen met daarbij de tekst: "KKR Joden." KKR is de afkorting voor kanker.

21 november

Op het Willem Witsenplein in Den Haag wordt een hakenkruis aangetroffen met daarbij het woord "Jood." (Melding via Meldpunt Graffiti.)

1 december

In Hilversum is de auto van Joodse meldster en haar moeder bekrast met hakenkruizen en zijn de banden lek gestoken. Meldster is erg overstuur, heeft kleine kindjes en maakt zich veel zorgen over haar veiligheid. Er is aangifte gedaan na contact met CIDI en de politie nam het hoog op, er werd een uitgebreid buurtonderzoek gedaan. Uiteindelijk werden er geen sporen naar eventuele daders gevonden en werd de zaak geseponneerd.

12 december

Deurpost van melder is door vandalen beklad met een davidster, het geeft melder een onveilig gevoel, alsof zijn huis is gemarkeerd als zijnde vogelvrij. Het doet hem denken aan het "nun"-teken, de Arabische letter n, die in sommige gebieden in het Midden-Oosten op huizen van christenen wordt gezet teneinde

aan te geven dat de bewoners en hun bezittingen ter beschikking van moslims staan, aldus de melder. Hij vermoedt dat het komt door de menora in zijn huiskamer, die vanaf de straat te zien is.

2016

In Amsterdam komen gedurende het hele jaar 4 afzonderlijke meldingen bij het meldpunt aldaar binnen van aantoonbaar antisemitische graffiti. (Helaas konden we geen specifiekere informatie krijgen.)

Incidenten in de directe omgeving

Incidenten in de directe woon-, werk- of schoolomgeving zijn vaak onderdeel van een bredere sociale interactie. In tegenstelling tot andere soorten incidenten stijgen of dalen zij vaak niet noemenswaardig onder invloed van spanningen tussen Israël en de Palestijnen. **In 2016 zijn in totaal 21 incidenten gemeld in de invloedssfeer 'Directe omgeving'**. 15 minder dan in 2015 en 10 minder dan in 2014.

Incidenten in de directe omgeving: Buurtbewoners, kennissen of binnen families

In 2016 werden bij CIDI 10 incidenten gemeld in deze categorie; twee minder dan in 2015. Bij langdurige ruzies met of pesterijen door burens in de straat of buurt wordt soms (ook) met antisemitische termen gescholden, maar vaak is dat niet het uitgangspunt en hebben scheldkanonnades eerder geluidshinder of ruzie over een heg als 'trigger'.

1 januari

Melder was "lid" van een eetgroepje en als enige Joods. Een vrouw in het groepje maakte wel vaker stekelige opmerkingen, in de trant van "jullie" en dat zat hem niet lekker. Tijdens een etentje ter inleiding van het nieuwe jaar klaagde ze dat ze vrijgezel was en melder liet haar toen een foto zien van een vriend van hem die ook op zoek was naar een partner. Ze reageerde negatief en afwijzend met: "Hij is toch niet Joods he?" Melder was zeer verbouwereerd en met stomheid geslagen. Andere leden van het groepje hadden ook problemen met haar opmerkingen maar niemand nam het voor hem op. Hij is daarna uit het eetgroepje gestapt.

10 maart

Een groep van tien kennissen komt regelmatig in Amsterdam bijeen. Een van hen is Joods en wordt meerdere keren antisemitisch uitgescholden door één andere uit de kennisengroep. De schelder zegt onder meer: "Hitler had jullie moeten afmaken", "Vuile Jood." "Ja die Joden daar, de Joden zorgen voor alle problemen op de wereld omdat ze al het geld in handen hebben en bezig zijn met de derde wereldoorlog." Er is nooit een ruzie geweest of andere aanleiding voor het gescheld. Melder wil geen aangifte doen en gaat advies vragen bij Joods Maatschappelijk Werk.

3 mei

Meldster woont in Badhoevedorp. Sinds er nieuwe burens wonen, volgens meldster "gewone Nederlanders", bestaat er onenigheid over een nieuwe schutting. Ze hoort de burens zeggen "Die Jood hoeft het niet." Als meldster terug komt van twee weken buitenland zijn de planten in haar tuin uit de grond gerukt en is er 'rotzooi' in haar tuin gegooid. Meldster vermoedt door de betreffende burens. Daarnaast zeggen de burens tegen haar: "jammer dat ze je zijn vergeten te vergassen." Meldster (82) heeft de Tweede Wereldoorlog meegemaakt en is zeer overstuurd door deze opmerkingen.

31 mei

Melder woont in Amstelveen. Sinds 2014 is de relatie met zijn buurvrouw verstoord en maakt de buurvrouw meerdere antisemitische opmerkingen. Zo zegt ze: "Vieze mensen, ik hou niet van jullie soort jidden. Joden horen hier niet." Als ze elkaar tegenkomen op straat zegt ze luid en duidelijk, zogenaamd tegen haar hond: "Ik moet die Joden niet."

Als ze vanaf haar balkon naar melder schreeuwt: "Een goeie Jood is een dooie Jood", is de maat vol.

Melder reageert niet op haar, maar doet aangifte bij de politie en meldt het bij de woningbouw. In eerste instantie doet de woningbouwvereniging niets, maar later zeggen ze tegen melder er "werk van te willen maken." Ook de politie, die eerst weinig liet horen, pakt de zaak op.

15 juni

Melders wonen naast een café waar antisemitische karaoke wordt gehouden. In het café wordt onder meer het "Joden verbranden"- lied gezongen. Nadat de burens de gemeente meerdere malen informeerde en er niets gebeurde, startten zij een gerechtelijke procedure.

29 juni

Melder woont in Amsterdam. Een buurman kortwiekte zonder instemming van de buurt s 'nachts een gezamenlijke haag en knipt alle bloemen eruit. Burens, waaronder melder, spreken de buurman daar op aan. De buurman reageert naar de burens met een Hitlergroet en "Sieg heil." Melder doet aangifte bij de politie. In eerste instantie wil de politie dit niet opnemen, omdat het niet strafbaar zou zijn. Uiteindelijk wordt zijn aangifte, als melding, opgenomen. Eerder dit jaar bonkte dezelfde buurman s 'nachts op de deur van melder en schreeuwde tweemaal: "aufmachen!" omdat melder hem had aangesproken op overlast.

Zomer 2016

Bij een langdurige burenruzie m.b.t. overlast van huisdieren in Enschede beweert één van de partijen, een oudere alleenstaande Pools-Joodse vrouw, door haar burens voor "smerige Joodse hoer" te zijn uitgescholden. De andere partij ontkent dit. Politie bemiddelt inmiddels. Melding via Artikel1 Overijssel.

1 augustus

Via ADV Limburg: Melder heeft een Palestijnse onderbuurman en deze scheldt continue over Joden tegen melder. Melder is zelf niet Joods maar ervaart veel overlast door de discriminerende uitlatingen (en overlast) die onderbuurman veroorzaakt.

17 augustus

Melder woont in Odijk en ziet in zijn directe omgeving herhaaldelijk een "vluchteling" fietsen met een T-shirt waarop staat: "ISIS is de Joodse Intelligence Service." Melder doet aangifte bij de politie.

2016

Joodse meldster woont in het buitenland maar heeft al geruime tijd last van haar in Hulst woonachtige schoonzus, die regelmatig antisemitische opmerkingen plaatst in familieverband en in brieven die ze haar stuurt. Het gaat vaak over Joodse leefgewoontes en de kasjroet (regels betreffende koosjer eten) en na 15 jaar besloot meldster een melding te doen bij het Antidiscriminatiebureau in Zeeland, dat ook een brief in handen heeft. In de brief schrijft de schoonzus dat het gezin van meldster "een concentratiekamp is" en de partner van meldster noemt ze een nazi en een kampbeul.

Incidenten in de directe omgeving: scholen

CIDI telde in 2016 10 meldingen rond of op scholen. Dit is een stuk minder dan in 2015, toen we 16 incidenten telden.

In deze categorie kan één enkel incident een zeer langdurige periode omvatten, soms jaren, van gepest worden. Ouders ontdekken dit soms pas na lange tijd. Op scholen waar langdurig een Joodse leerling wordt gepest, worden vaak ook andere groepen gediscrimineerd, blijkt uit gesprekken met ouders. CIDI adviseert ouders altijd om discriminatie bij de schoolleiding ter sprake te brengen en doet dit ook soms (op verzoek van melders) zelf.

Sommige scholen doen een melding het liefst af als een 'incident' of ontkennen dat er 'op onze school' wordt gediscrimineerd, wat resulteert in het niet aanpakken van antisemitische pesterijen. In een enkel

geval keert het zich zelfs tegen de klagende ouder of nog erger, de leerling. Om die reden willen veel ouders liever niet dat er ruchtbaarheid gegeven wordt aan hun melding.

Mogelijk is een falende aanpak van scholen de reden dat er bij CIDI vooral langdurige pesterijen worden gemeld en blijven goed en snel afgehandelde incidenten onvermeld.

Het gebruik van sociale media zoals Facebook, Instagram en Twitter en de continue bereikbaarheid via de mobiele telefoon vergroot het effect op de slachtoffers. Ook thuis zijn ze niet veilig voor pesterijen.

Heel 2016

Bram (niet zijn echte naam) zit op de middelbare school in Amsterdam. Bram wordt dagelijks uitgescholden voor "kankerjood" en "jojoJood" en in zijn schrift tekenen klasgenoten hakenkruizen. Bram blijft mede door het getreiter zitten. Pas als Bram weet dat hij van school gaat vertelt hij erover aan zijn moeder. Bram zegt tegen zijn moeder: "Het (pesten) was niet omdat ze me haten, maar alleen omdat ik Joods ben."

Na melding bij de schoolleiding volgt er een goed gesprek tussen Bram, zijn ouders en de mentor.

Desondanks zien zijn ouders weinig toekomst voor Bram op die school. Bram wil eerst geen aangifte doen uit angst voor de pesters. Inmiddels heeft hij dat wel gedaan en is de politie een onderzoek gestart.

2016

Melder vertelt dat zijn dochter door een "Turkse medeleerling" is uitgescholden voor "domme rotjodin."

Het incident meldt dochter zelf bij haar mentor. De precieze aanleiding voor het schelden en hoe de mentor het oppakt weet melder niet meer.

5 februari

De predikant van een kerk in Rotterdam ziet twee jongens van 13 jaar tijdens een bijeenkomst van de jeugdvereniging van de kerk op een whiteboard "Alle Joden aan het gas" schrijven. De predikant spreekt de jongens aan op hun gedrag en onderwijst de jongeren met behulp van de "Tijdljn Antisemitisme" van het CIDI over de geschiedenis van het antisemitisme. De leerlingen zeggen niet te beseffen wat ze schreven en dat het hun om Ajax – Feyenoord ging.

18 maart

Saartje (niet haar echte naam) zit in groep 8 op een school in Rotterdam. Het meisje wordt antisemitisch gepest in de klas én via WhatsApp. In de groepsapp plaatsen medeleerlingen een afbeelding van een Jodenster en schrijven: "waar is Saartje", en bij een karikatuur van een Jood met een grote neus: "Jood in de toekomstige tijd."

De juf van Saartje zegt in eerste instantie niets te kunnen doen omdat het buiten schooltijd gebeurt. Na advies van CIDI zoekt meldster opnieuw contact met de lerares en stelt voor om het project Gelijk is Gelijk (Diversion) in de klas uit te voeren. De juf stemt in en het blijkt enorm succesvol. In de klas spreken de leerlingen over discriminatie. De kinderen zijn onder de indruk. Aan het einde van de les maken de schelders excuses aan Saartje. Het pesten houdt op en Saar heeft verder een leuke schooltijd.

17 april

Dochter van meldster is het enige Joodse meisje op een basisschool in Beverwijk. Ter voorbereiding op schoolkamp krijgen alle leerlingen een muziekbundel. In het boek staat een lied in het Koeterwaals met de tekst "Bibibli Joden doden." De gangbare tekst is: "Bibibliodedode." De moeder meldt dit bij de schoolleiding. Er volgt een gesprek met de directeur. Hij weet niet hoe de tekst in de bundel is gekomen maar laat alle kopieën vernietigen, én spreekt af dat "Joden doden" niet op kamp wordt gezongen.

13 april – 15 juni

Zoon van meldster zit in Amsterdam op een middelbare school. In een WhatsApp-groep posten klasgenoten een vlag van Nazi-Duitsland, meerdere hakenkruizen en een foto van haar zoon met Hitlersnor. De geschiedenisdocent komt hier achter en meldt het bij de school. De schoolleiding stuurt een

mail over het incident naar alle ouders. De school informeert de ouders van de betrokken leerlingen echter niet over de rol van hun kinderen.

Meldster komt een moeder van een van de betrokken kinderen tegen. De moeder vertelt meldster hoe erg ze het incident vindt en dat ze blij is dat haar zoon er niets mee te maken heeft. "Zo wordt hij thuis niet opgevoed" zegt de moeder tegen meldster. Meldster vertelt dat haar zoon juist één van de daders is.

April en mei

Zoon van meldster zit op een gymnasium in Amsterdam. Tijdens een basketbaltoernooi worden hij en de andere Joodse klasgenoten buitensporig hard aangepakt. Medeleerlingen duwen hen en maken grove overtredingen. Eén leerling zegt tegen de jongens: "Stomme Joden, waarom zijn jullie hier nog?" Dezelfde scheldende jongen plaatst in mei samen met zijn klasgenoot antisemitische berichten op het Youtubekanaal van de jongen en zijn vrienden. Op hun kanaal staat: "Heil Hitler, JUDEN RAUS, RAUS MIT DEM JUDEN, Satanworshippers, 9/11 is done by the jews, Ich liebe auschwitz."

Een van de jongens bericht anoniem, maar de school weet zijn identiteit te achterhalen.

De scheldende jongens moeten zelf, op school, hun ouders vertellen wat ze hebben gedaan. De school schorst de jongens voor een dag. Tijdens de schorsing zijn zij verplicht op school aanwezig om een werkstuk te maken over antisemitisme. Bovendien kregen zij van de school ook een voorwaardelijke straf. Mochten ze nog een keer de fout in gaan dan zullen ze worden geschorst.

3 juni

10 tot 15 leerlingen uit Schijndel zingen tijdens een eindexamenstoet: "Mijn vader zat bij de commando's, mijn moeder zat bij de SS, samen verbrandden zij Joden, want Joden die branden het best." (Dit lied wordt in de Monitor Antisemitische incidenten verder het "SS-lied" genoemd.) De school start direct na het weekend met het identificeren van daders. Sommige leerlingen verontschuldigen zich bij de school. Diezelfde dag stuurt het bestuur van de school een brief aan alle klassen die door de mentoren wordt voorgelezen. De brief gaat over discriminatie, antisemitisme, groepsdruk en bewust en onbewust handelen. In alle klassen wordt over deze thema's gesproken.

De leerlingen die over de schreef gingen zijn naar Kamp Vught geweest voor een educatief programma. Leerlingen die een bijbaan hadden namen verplicht een vrije dag op. De school wil "alles doen in hun macht om dit gedrag in de toekomst te voorkomen", aldus de voorzitter van het College van Bestuur.

1 juli

Een leerling van de kappersopleiding bezoekt voor een project over Jodendom een synagoge in Amsterdam. In de synagoge zegt hij: "Als ik had geweten dat ik naar een stelletje zionisten was geweest had ik een bom meegenomen." Ook zegt hij volgens getuigen iets over een "mes." De beveiliging van de synagoge komt er bij. De begeleidsters van de leerlingen sussen de situatie uiteindelijk zelf. De begeleidsters bespreken nadien het incident met de school. In eerste instantie wil de school hem van de opleiding sturen. Na een gesprek tussen de jongen en de opleidingsmanager besluit de school dat hij als straf een werkstuk moet maken over zionisme. De jongen maakt het werkstuk en biedt zijn excuses aan de begeleidsters. In het gesprek met de begeleidsters zegt hij "niks tegen Joden te hebben" en van "Jodenkoeken te houden." Hij licht verder toe: "Ik had begrepen dat zionisten altijd terroristen zijn, net als IS."

22 augustus

Een groep jongens roept een docente bij naam (voornaam en achternaam) en schelden haar vervolgens uit voor "kankeryahud" en daarna "Free Palestina." Een van de jongens is leerling geweest op de school waar de docente werkt.

Incidenten in de directe omgeving: werk

CIDI registreerde in 2016 1 incident in de werksfeer. In 2015 waren dit er nog 8. Kleine kanttekening: er waren nog 2 werkgerelateerde incidenten die elders meegeteld zijn: eentje bij Fysiek Geweld en een andere betrof een agent die uitgescholden werd.

14 april

Melder doet zijn verhaal bij een antidiscriminatiebureau. Het speelt zich af in Utrecht.

Melder werd gepest door de leidinggevende, die zei dingen tegen hem als: "Als je niet tevreden bent over de Nederlandse regels, ga dan naar je vaderland. Waarom ben je hier in Nederland? Waarom ben je niet geëmigreerd naar Israël? Jij bent toch van een Joodse familie?" en "Van Joden heb ik alleen problemen." De werksfeer was verziekt, de leidinggevende had het op meer collega's met een andere afkomst gemunt. De organisatie ging failliet en melder verloor zijn baan. Melder heeft het hier bij gelaten.

Schriftelijke uitingen

CIDI telde in 2016 11 meldingen van schriftelijke uitingen. Dat zijn er 10 minder dan in 2015. Het betreft meldingen van antisemitische mails, brieven, faxen maar ook stickers. Vaak zijn het uitingen met extreemrechtse symbolen en vooroordelen, en vaak betreft het hele series van één enkele afzender. In dat laatste geval tellen wij de hele productie als één incident. Voor de daders zijn antisemitische uitingen via mail veiliger dan 'live' schelden.

Schriftelijke uitingen: Brieven, faxen, stickers en flyers

In 2016 telden wij 4 incidenten, een stuk minder dan in 2014 en 2015, toen we 9 "papieren" meldingen registreerden.

2016 - de veelschrijver

Jaarlijks ontvangt CIDI meerder berichten van de 'knipseldienst'. De Knip – en plakwerker haalt teksten en afbeeldingen uit kranten die hij/zij aanvult met antisemitische teksten en symbolen. Hieronder slechts een selectie van zijn inzendingen.

Op 28 juni stuurt hij o.a. de tekst: "Bij Joden een bekend verhaal 'geld stinkt niet' " en "arme Joden weg gehaald de rijke stink Joden, racisten en fascistten, er voor terug gekregen."

In april stuurt hij: "Hoe komt het toch dat jullie Joden zo gehaat worden in de hele wereld! Zelfs in Frankrijk worden jullie gehaat."

In een andere brief: "geldwolven" "criminelen" "ook weer zo'n een stinkJood" en "40/45 nu 2016 =75 jaar moorden op de palestijnen."

18 mei

De Joodse gemeente in Rotterdam ontvangt een brief met de tekst: "Gemeente Amsterdamse kerk, neemt jullie bloed en wijn van Christus maar! Of anders medicatie of drugs zo nodig in geheel R'dam." De gemeente meldt het incident bij de politie, maar die kan er verder niets mee. Vorig jaar ontving de gemeente een soortgelijke brief. Behalve bij CIDI is hiervan ook een melding bij RADAR binnengekomen.

23 mei

Melder ontvangt een antisemitische brief over zijn overleden vader van een oud-patiënt. Die schrijft: "Ik kan kanker krijgen, ik kan multiple sclerose krijgen, alles is minder erg dan in ogenschouw staan met de gebochelde Jood die de duivel personifieerde en personifiëren blijft. " Waarom heeft deze Jood Auschwitz overleefd? Waarom is deze niet naar Auschwitz afgevoerd? ... Zoals de Nazi's met hem omgingen, zo ging hij met z'n naasten om."

Melder doet melding van het incident bij de politie. Hoewel de politie zegt er 'niets mee te kunnen doen' en 'geen aangifte te kunnen opnemen' is melder positief over het gesprek met hen. CIDI adviseert om wel aangifte te laten opnemen, maar voor de melder is dit afdoende.

8 juni

Joodse melder ontvangt een anonieme brief twee weken nadat er al antisemitische teksten opdoken op een gevel op het huis van de burens. De brief is een printje, zie de foto hieronder:

Schriftelijke uitingen: digitaal

In sommige e-mails lopen 'zuivere' Israeliekritiek en antisemitische uitingen door elkaar. Er bestaan verschillende opvattingen waar de grens ligt tussen kritiek op Israel en antisemitisme. Aan het ene uiterste staat de opvatting dat alles wat er wordt gezegd over acties van de Israelische regering, valt onder 'vrije meningsuiting' en 'een legitieme politieke opinie' is die per definitie *niet antisemitisch kan zijn*. Aan het radicaal andere uiterste staat de opvatting dat alles wat men tegen Israel zegt per definitie *antisemitisch is*, omdat Israel de enige Joodse staat is.

CIDI registreert 'zuiver' anti-Israel uitingen niet als antisemitisch, hoe rabiaat ook. Maar uitingen die (ook) antisemitische elementen bevatten, worden wel opgenomen in de Monitor. Voor het onderscheid tussen puur anti-Israel en anti-Israel met een antisemitisch karakter hanteert CIDI de Werkdefinitie Antisemitisme die te vinden is in Bijlage I. Deze toets is gebaseerd op de door Europese landen, waaronder Nederland, gehanteerde Werkdefinitie Antisemitisme van de FRA. Elke melding toetsen we streng en dat is niet altijd eenvoudig. Een voorbeeld van een melding die we niet opnamen is: "Israel is een Herrenvolk."

In 2016 telde CIDI 7 incidenten met antisemitische mail. In 2015 waren dit er nog 12.

In 2014 telde CIDI 29 incidenten in deze categorie.

Haatmailers komen vaak in actie naar aanleiding van een bericht in het nieuws dat zij associëren met Joden.

3 maart

Mail aan Joods Maatschappelijk Werk: "alle Joden hadden dood moeten zijn en jullie zijn een zionistisch kanker vlek op de samenleving. de wereld was beter af geweest als Hitler jullie allemaal vergast had."

3 mei

CIDI ontvangt een mail met de volgende inhoud: "Hoezo, minder antisemitische incidenten? Joden die Palestijnen vermoorden zijn antisemieten en de Joden die het land Israel hebben gestolen zijn antisemitische dieven!" De afzender heeft zijn naam eronder gezet maar we vermoeden dat hij deze heeft verzonnen: "Jezus Christus."

12 mei

Mail aan CIDI: "Jullie maken je druk om antisemitisme, al dan niet vermeend. Ik maak mij druk om het afslachten van honderden weerloze vrouwen en kinderen in Gaza door de nazi's van het leger van de staat Israel in de wetenschap dat de onderliggende mentaliteit en politiek alleen maar kan leiden tot een nieuwe genocide. Historisch gezien is namelijk aan alle voorwaarden daarvoor voldaan. Het leger van Israel is oppermachtig en kan doen wat het wil; Palestijnen worden beschouwd als Untermenschen..."

24 mei

Mail aan CIDI: "CIDI wil Joden nog altijd in de slachtoffer-rol laten wentelen? Het is bekend: slachtoffers worden daders.... DAT is in Israel aan de hand: JA: er wordt in Israel hetzelfde gedaan wat de Nazi's VOOR het vermoorden van Joden in Europa hebben gedaan (...) Schaamteloos bestempelen zij ("Jonge Israelse soldaten") Palestijnen als 'honden' en 'ongedierte' etc...."

8 juni

Mail aan het Meldpunt Islamfobie: "9 juni werd mijn vriend, een beroepsantisemit, terecht gewezen door een vuile kankerjood die het bestond te zeggen dat mijn vriend zich racistisch uitliet toen hij stinkJood zei. Dit is een grof schandaal, want Joden zijn vieze, vuile onbetrouwbare honden die de media in bezit hebben en bepalen wat gezegd mag worden. Dit dient aangepakt te worden. Hopelijk pakken jullie die vuile Jood op. Groeten van Freek, ook een Jodenhater."

20 juni

Mail aan CIDI: "De tweede Anti Semitische vorm, bestaat eigenlijk niet. Maar is de huidige door Israel geprovoceerde, anti gevoelens met wat Israel voorstaat en bewerkstelligd, daar volledig de oorzaak van! Deze is n.l volkomen vergelijkbaar aan de meer dan 50 jarige haat jegens de Nazi bezetters in geheel West Europa (...) Want owee dat er kritiek wordt geuit. Enige raad; erken een keer dat het Joodse volk niet is uitverkoren. Elk intelligent mens weet dat zulks Godsdienstwaanzin is. Erken 's dat de Tora ook maar een deel is uit overtuiging, net als het bezopen geloof de Islam en in het verlengde het Christendom. Wil je het geloven, ok, dat is vrijheid. Begin met het echte geloof "Humanisme." Erken 's dat Joden in 1946 tot ver in 1948 moorden en slachtingen hebben aangericht ... Resumerend, Israel creëert zelf Anti Semitische. "

Sinds december

Een overkoepelende organisatie van Joodse gemeentes wordt sinds december overspoeld met *tienduizenden* automatisch gegeneerde mailtjes met als teksten o.a. KankerJoden, Heil Hitler, Adolf Hitler, kkJoden. Als zogenaamde afzenders worden de mailadressen van onschuldige mensen gebruikt. Dankzij een spamfilter is de stroom sterk verminderd. Er is contact geweest met beveiliging en politie maar de stroom gaat, nu ongezien door. Dat knaagt en de Joodse organisatie beraadt zich tóch op vervolgstappen.

Het maatschappelijk domein

Deze categorie omvat antisemitische uitingen die zich voordoen in het maatschappelijk domein. Het gaat bijvoorbeeld om spreekkoren tijdens voetbalwedstrijden of uitingen in de media (anders dan als nieuws in verslagen en nieuwsberichten). Deze uitingen zijn niet gericht tegen specifieke personen, maar door de aard ervan worden grote aantallen mensen ermee geconfronteerd. Ook uitingen op internet behoren hiertoe; die worden echter in deze Monitor niet geteld. Cijfers van MDI/MIND vindt u in hoofdstuk 2.1.

Alles bij elkaar telde CIDI in de samengestelde categorie 'Maatschappelijk Domein' 20 incidenten in 2016, ten opzichte van 16 incidenten in 2015.

Het maatschappelijke domein: Sport

Op het gebied van sport noteerde CIDI 9 incidenten; praktisch gelijk aan 2015 (10). In de meeste gevallen gaat het om spreekkoren bij betaald voetbal, maar ook in de amateursport deden zich incidenten voor.

21 januari

Melder bij antidiscriminatiebureau Tûmba Fryslân vertelt dat ze geschokt was door voetbalsupporters in de trein bij Leeuwarden die riepen: "Joden aan het gas!" en "Joden onder de zoden!"

25 januari

Melder bij Bureau Gelijke Behandeling Flevoland was bij een voetbalwedstrijd in Almere en betoonde zich geschokt door een spreekkoor: " Hamas, hamas, Joden aan het gas."

30 Januari

Melder hoort in het PSV-stadion in Eindhoven tijdens de wedstrijd tegen de Graafschap meerdere malen spreekkoren over "SS, gestapo en dat Joden het best branden."

14 februari

Tijdens de wedstrijd tussen FC Groningen en Ajax brengt een man de Hitlergroet en schreeuwt antisemitische leuzen. De politie laat op Facebook weten dat de man van de Officier van Justitie een boete van 525 euro krijgt.

20 februari

Melder hoort gedurende PSV – Heracles meerdere keren antisemitische liederen waaronder het al eerder genoemde "SS-lied."

3 maart

Melder hoort in een tram in Rotterdam op een wedstrijddag Feyenoord-aanhangers schreeuwen: " Hamas, Hamas alle Joden aan het gas" (het zgn. " Hamaslied"), " KkJoden" en " Bazoer kankerhoer." De trambestuurder neemt geen actie tegen het zingen. Bij het melden van het incident bij de politie krijgt melder te horen dat zij daar "niet over gaan." Melder laat aan CIDI weten: "Ik kom nooit meer in de tram."

17 april

Melding via RADAR: Man vertelt dat hij in Rotterdam is mishandeld door een Feyenoordfan omdat hij een klein hoedje met Ajaxlogo droeg. Zijn ogen zijn dichtgeslagen en zijn tanden en kiezen zijn kapotgeslagen. Hij heeft aangifte gedaan bij de politie, die camerabeelden heeft opgevraagd. De politie heeft de man naar ons verwezen om hiervan een melding te doen. Er is gescholden met de woorden "vieze smerige kankerjood."

24 april

Rapper Emms van Broederliefde gaat op de laatste dag van de competitie, als Ajax het kampioenschap verspeelt aan PSV, over de schreef. Op film is te zien en te horen hoe hij een groep opzweept het " Hamaslied" te zingen. Op Instagram laat de rapper weten spijt te hebben van zijn actie en schrijft: "Nogmaals mijn excuses bij deze mensen." Op diezelfde dag zijn op meerdere plekken antisemitische scheldkoren te horen. Bijv. op de Coolsingel waar Feyenoordhooligans ook het " Hamaslied" zingen. Opmerkelijk is dat de rapper door het 4-5 mei Comité als "ambassadeur" voor 2017 is gevraagd. Hij bezoekt Auschwitz, blijft spijt betuigen, maar de ere-functie wordt hem toch ontnomen.

11 mei

PSV-aanhangers zingen in een fastfoodrestaurant het antisemitische "SS-lied." Na het behalen van de landstitel door PSV ontvangt CIDI meerdere meldingen van antisemitisme. Tegen dit incident in het fastfoodrestaurant doet CIDI aangifte, omdat het dusdanig massaal, grof en beledigend over Joden is. PSV laat weten zelf ook onderzoek te doen en overweegt stadionverboden op te leggen aan supporters met een seizoenkaart die meezongen. Inmiddels is de zaak geseponneerd, omdat op het beeldmateriaal niet te zien is wie wat roept of zingt.

Het maatschappelijk domein: demonstraties

CIDI telde in 2016 3 antisemitische incidenten tijdens demonstraties, in 2015 ook 3 en in 2014 8. Extreemrechtse demonstraties, hoewel een punt van zorg, worden niet geteld als daarbij geen specifiek antisemitische uitingen worden gedaan (via spreekwoorden of symbolen). Antisemitisme kwam vooral voor bij anti-Israël/ pro-Palestina en pro-IS(IS) betogingen uit islamistische hoek. CIDI heeft in voorgaande jaren aangifte gedaan tegen meerdere demonstranten. De strafrechtelijke onderzoeken lopen momenteel nog.

2016

Op de dam in Amsterdam organiseert beroepsactivist Simon Vrouwe bijna wekelijks anti-Israël demonstraties. Daarbij laat hij zich ophitsend en antisemitisch uit. Verschillende getuigen horen hem zeggen: "Dood aan alle Israëliërs", "We willen jullie breken", "Hitler had zijn werk af moeten maken, dood aan de Joden, de Israëli's moeten de zee in gedreven worden", en "Christenen heulen met de Joden." Pro-Israël demonstranten worden door zijn medestanders fysiek lastiggevallen en antisemitisch uitgescholden. Een van de anti-Israël demonstranten zegt meerdere keren "kankerJoden." Een meldster vertelt over een verwonding aan haar vinger die ze oploopt op de Dam.

Een andere meldster laat weten dat "een van de aanhangers van Vrouwe een kopstoot had uitgedeeld aan een Israëliër", hiervan is voor zover bij CIDI bekend geen aangifte gedaan.

Het conflict op de Dam spreidt zich verder uit naar het internet en weer terug naar *real life*. Op Facebook roept een Amsterdammer pro-Palestinademonstranten op om "zionisten (...) goed en van voren op de foto te krijgen. Desnoods volgen naar huis. Dan kunnen we daar zijn buurt laten weten waar hij zich mee bezig houdt." Na aandringen van melders bij het stadsdeel West vindt er een gesprek plaats tussen het stadsdeel en de man in kwestie die de opmerking verwijdert.

Een meldster laat weten naar haar huis in Amstelveen te zijn gevolgd door iemand die ook op de Dam aanwezig was. "Dat is ruim een half uur met de metro en dan nog een stuk lopen," legt ze uit. Sindsdien rijdt er regelmatig iemand op de scooter langs die alleen voor haar huis in de straat toetert en "Joden" roept. Ze heeft dit bij de politie gemeld, maar die zeggen hier weinig mee te kunnen doen.

Tegen de uitspraken van Simon de Vrouwe zijn meerdere aangiftes gedaan. De politie van Amsterdam is in overleg hoe de explosieve situatie op de Dam te ontzenuwen. Er is besloten dat beide groepen op de Dam mogen demonstreren, maar niet naast elkaar.

16 mei

Een groep van de Boycot-beweging (BDS) demonstreert tegen een Israelisch dansgezelschap voor de schouwburg in Amsterdam. Melder hoort hen "Dood aan de Joden" schreeuwen. De aanwezige politie zegt niets te horen. Melder neemt het schreeuwen niet op, dus geen bewijs. Hij ziet daarom weinig in het doen van aangifte.

21 augustus

In een nieuwsitem op PowNed over spanningen tussen demonstrerende Koerden in Rotterdam en Turkse jongeren schreeuwt één van deze jongeren: "kankerJoden."

Het maatschappelijke domein: Extreemrechts

In 2016 telde CIDI 4 incidenten in de categorie extreem rechts, in 2015 waren dit er 2 en in 2014 8.

3 maart

Op Marktplaats wordt een buste van Hitler geveild. Na melding door CIDI aan Marktplaats verwijderd Marktplaats het object binnen twee uur. Marktplaats stuurt de medewerkers van de klantenservice een reminder over hoe Marktplaats met dit soort voorwerpen omgaat.

12 maart

Bij een demonstratie van de extreemrechtse Nederlandse Volks Unie (NVU) in Amsterdam is de Hitlergroet gebracht en dragen demonstranten de antisemitische 'verboden voor neuzen' sticker. Ook zwaait een demonstrant met de vlag van de neonazistische organisatie Combat 18. De politie arresteert 9 van de 40 aanwezigen, onder meer op verdenking van antisemitisme. Melding uit de media.

4 mei

Identitair Verzet, een extreemrechtse actiegroep, legt op 4 mei tijdens de gemeentelijke herdenking in Leiden een krans neer met de tekst: "Nooit meer, Broederoorlog" (of internationaal: 'Nie wieder Bruderkrieg', 'No more brother wars'), een neonazistische leus met de strekking dat de Tweede Wereldoorlog veroorzaakt is door een Joods complot met het doel om Europese broedervolken tegen elkaar te laten vechten.

10 juli

15 man van de extreemrechtse RVF Landstorm Nederland marcheren door Ravenstein, voor 'vrijheid voor Palestina'. In Engeland staat RVF voor de neonazistische club Racial Volunteer Force. De mannen van RVF Landstorm Nederland dragen een vlag mee van het Anti-Zionist Front (AZF), een andere extreemrechtse club, met de tekst "freedom for Palestine." Het AZF is niet alleen tegen Israel, maar ook tegen Joden. Dat blijkt uit één van de andere vlaggen van het AZF, waarop een hakenkruis staat. Dat is dus antisemitisme vermomd als anti-zionisme.

Het maatschappelijk domein: Media

Dit jaar steeg het aantal geregistreerde incidenten in de categorie media opvallend. Noteerden we in 2015 geen enkele antisemitische uiting via de media, in 2016 waren het er 3.

21 februari

In een interview op RTV Oost maakt bestuurder van *Vrienden van Sabeel* Kees Blok een vergelijking tussen de bezetting door Israel van de Westelijke Jordaanoever met de bezetting van Nederland door Nazi-Duitsland. Dit wordt in de Werkdefinitie als antisemitisch beschouwd: "vergelijkingen trekken tussen het hedendaags Israëlische beleid en dat van de Nazi's."

20 juli

Youness Ouaali (hij noemt zichzelf opiniemaker) lokt twee Bussumse jongens uit tot het doen van antisemitische uitspraken, die hij vervolgens filmt. Tegen Ouaali deed CIDI in 2015 aangifte omdat hij oproept Israelische toeristen in elkaar te slaan. Hij mocht zich hierover uitspreken onder andere bij de talkshow "Pauw" van de VARA.

De Bussumse jongens zeggen in het fragment: "Fuck de kankerJoden", en "Hij is een vieze Jood." Ouaali verspreidt niet alleen hun uitspraken via zijn Facebook-kanaal, maar hij 'beloont' ook een van de jongens na zijn antisemitische uitspraak en wil dat zoveel mogelijk mensen het zien. Hij zegt: "Mag ik jullie een tip geven...volg deze gozer" en geeft de jongen instemmend een knuffel.

Zelf gaat Ouaali ook op film over de schreef. Tegen een jongen die het niet eens is met de racistische uitspraken zegt hij neerbuigend: "Jij vindt het niet leuk hé, kleine zionistje." Een ander reageert met "Hij is gewoon Jood", waarop Ouaali herhaalt: "Hij is gewoon Jood." De andere jongen gaat daar overheen met

"Hij is een vieze Jood." Ouaali lacht instemmend. Het begrip 'zionist' en 'Joden' gebruikt hij inwisselbaar. Vanwege de ophef over de films van deze "opiniemaker" en zijn groot bereik onder jongeren hebben we dit incident hier opgenomen.

CIDI doet zowel aangifte tegen Ouaali voor het aanzetten en verspreiden van antisemitisme als tegen de uitingen van de Bussumse jongens. De rechtszaak startte op 25 april 2017.

20 december

Melder uit Sint Annaparochie bij antidiscriminatiebureau Tûmba Fryslân is zeer verontwaardigd. In een NPO-item over rappers gebruikt rapper Kevin de volgende tekst: "De straat, ik ben er getogen, ik heb gedjoekt, ben gestoken, geript en bestolen, getrokken, geschoten, maar leef naar de codes, praat never met Joden."

Het maatschappelijk domein; boeken, films, exposities, theater

Net zoals in 2015 telde het CIDI in 2016 geen incidenten in deze categorie.

In 2014 telde CIDI 2 incidenten en in 2013 3.

Het maatschappelijk domein; Muziek

Net zoals in 2015 telde het CIDI 1 incident in deze categorie. In 2014 werden 2 incidenten geteld. Tussen 2009 en 2013 werden geen incidenten in deze categorie geteld. Het hierboven beschreven incident met rapper Kevin hebben we al bij Media geteld.

Juni-september

In de periode juni-september hoorde melder geregeld luide muziek uit de dorpskroeg schallen met antisemitische teksten, waaronder het SS-lied. Melder vermoed dat het telkens dezelfde zangeres is, want hij hoort altijd dezelfde stem. Melder heeft aangifte gedaan bij de politie en de wijkagent heeft het goed opgepakt. De mensen zijn erop aangesproken en sindsdien is het niet meer voorgekomen. De Officier van Justitie vond de bewijslast te schamel om tot vervolging over te gaan.

Overig – niet getelde incidenten

Bij overig staan incidenten die mogelijk antisemitisch zijn, maar waar te veel ruimte is om te twijfelen aan het antisemitische motief, waardoor zij niet worden geteld. Vaak gaat het over hakenkruizen of andere nazi-symbolen op muren, in treinen, op bomen, auto's of schuttingen, zonder dat er daarbij een link met Joden(dom) wordt gelegd. Pijnlijk zijn de verhalen van mensen die akelige opmerkingen krijgen over "jullie soort" zonder dat daarbij expliciet Joden genoemd worden. Alhoewel de melder *voelde* wat er bedoeld werd, is zoiets naar de "letter der wet" geen antisemitisme. Naar is het wel. Ook krijgen we veel mail van mensen die de staat Israël in niet mis te verstane bewoordingen bekritisieren of belasteren. We vermelden ze niet allemaal, hieronder komen een aantal voorbeelden om een indruk te geven. **CIDI benadrukt dat iedereen altijd welkom is met meldingen, maar dat we nou eenmaal (terecht) gebonden zijn aan strenge regels betreffende wat wel en wat niet als antisemitisch geclassificeerd worden kan.**

21 april

Melder fotografeert in de trein naar Rotterdam een aantal hakenkruizen, SS-symbolen en iets dat lijkt op een kip. NS mailt hem dat ze het zullen verwijderen.

5 mei

Melding via de mail: "het wijk comité 4 en 5 mei hoogveen gemeente utrecht weigert de israëlische vlag te hijsen naar aanleiding van een verbod door de wijkraad, dit omdat er marrokaanse burgers in de wijk wonen en er zogenaamd marrokanen in nederland gevochten zouden hebben, wat historisch nog niet juist is ook. enige marokkanen in nederland zijn aangespoelde gesneuvelden van een torpedo boot van de vrije

franse marine. dit is in potentie het meest ernstige incident dat ik heb meegemaakt, en hier moet onmiddellijk ingegrepen worden, en keihard ook." Melder beschouwde het als een daad van antisemitisme dat de Israelische vlag niet zou worden gehesen.

22 mei

Meldster stuurt een link naar een forum op de in de VS gehoste extreemrechtse website "Stormfront" waarin een hele lijst van Nederlandse Joden wordt genoemd die hier "de touwtjes in handen" zouden hebben. Dit betreft wel antisemitisme, maar is door ons niet meegeteld in de Monitor aangezien het zich op internet afspeelde. Dit stuurden we door naar MIND. **Vanaf 2017 geldt: algemeen antisemitisme op internet naar MIND, individueel – dus gericht op een persoon – naar CIDI. Vanaf 2017 tellen we de laatstgenoemde meldingen ook.**

22 augustus

Joodse meldster wordt bij de bakker op een vijandige manier bejegend door een andere klant. Hij blaft haar toe: "Jouw soort ken ik wel, altijd voordringen, altijd vooraan staan dat soort van jou." Meldster schrok erg en voelde zich geïntimideerd. Ze vroeg hem wat hij bedoelde. "Dat weet je best wat ik bedoel, jouw soort." De man verliet de winkel, de meldster bleef verbijsterd achter en verklaarde: "Iedereen voelde en iedereen wist wat hij bedoelde", maar omdat hij niet specifiek Joden zei kan CIDI hier – juridisch – niets mee.

Internet

Tot 2017 heeft CIDI meldingen van antisemitisme op internet *niet* opgenomen in de Monitor. Het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) publiceerde jaarlijks over discriminatie op het Internet. Het MDI verzamelde meldingen over *alle* soorten discriminatie op het internet. De organisaties hebben nauw samengewerkt aan het verwijderen van uitingen, aan melders te woord staan, aan contact met providers en Social Media organisaties evenals met de overheid. CIDI behandelde ook gevallen waarbij juridische procedures aan de orde waren. De door de overheid gestelde organisatie MIND is sinds 2016 belast met het behandelen van meldingen van discriminatie op Internet. In het jaar 2016 waren er dus twee landelijke meldpunten. MDI droeg haar werkzaamheden over aan MIND per 1-1-2017.

- In 2016 ontving het MDI in totaal 541 meldingen waarvan 424 uitingen van online discriminatie. **100 van de uitingen waren antisemitisch, dat is 24% van het totaal aantal online meldingen. 14 van de 100 antisemitische uitingen betroffen Holocaustontkenning.** Het MDI achtte **47 van de bij haar gemelde antisemitische uitlatingen strafbaar.**
- MIND registreerde in 2016 64 antisemitische meldingen, 7% van het totaal aantal meldingen.
- Wij kunnen niet controleren of de data van beide meldpunten overlap vertonen, noch of ze eenzelfde systematiek en criteria hanteren. Daarom is het trekken van een conclusie over 2016 niet mogelijk.
- Het feit dat bij het MDI antisemitisme de meest voorkomende grond voor een melding was, is verontrustend.

Met ingang van 2017 is met MIND afgesproken dat het CIDI de antisemitische meldingen behandelt die gericht zijn aan **individue**n. MIND zal de **algemene uitingen doen**. Bijvoorbeeld: schrijft iemand op facebook bij een post over Israel "alle joden moet je doden" dan behandelt MIND de melding. Staat er echter: Mevrouw Polack is een teringjood, dan hoort die melding bij het CIDI. Dit heeft te maken met de specifieke kennis van CIDI (MIND is belast met "alle" vormen van discriminatie) en de behoefte aan steun en nazorg voor de melders. Uiteraard is er nauw overleg tussen beide organisaties.

Het spreekt voor zich dat er niet actief op het internet zal worden "gezocht" naar antisemitische uitingen. (dit is ook niet het geval in de "reële" wereld).

Figuur Voorbeeld van een bij CIDI gemelde uiting op sociale media

Politie en Justitie

In de jaarlijkse Monitor Antisemitische Incidenten in Nederland bericht CIDI, behalve over de incidenten, ook over hoe politie en justitie omgaan met aangiftes en meldingen over zaken die hierop van invloed kunnen zijn. CIDI adviseert melders om de politie op de hoogte te brengen. Niet altijd is aangifte doen zinvol. Bijvoorbeeld als het duidelijk is dat de dader niet achterhaald kan worden. Denk aan bekladdingen op een afgelegen terrein zonder toezicht. Onder zulke omstandigheden volstaat een melding. Meldingen worden door de politie genoteerd, maar er wordt geen actie ondernomen (behalve in het geval van graffiti), tenzij er meer meldingen uit dezelfde omgeving komen. In dat geval is er sprake van het opbouwen van een dossier dat kan helpen wanneer er in de toekomst toch een dader in beeld mocht komen en er wél tot vervolging kan worden overgegaan. Zoals gezegd: CIDI adviseert. Het is aan de melder om te beslissen of hij of zij een aangifte doet of niet.

Goed en zichtbaar optreden van politie en justitie is een belangrijk signaal naar slachtoffers en naar (potentiële) daders dat antisemitische uitwassen door onze samenleving niet worden geaccepteerd. Goede communicatie vanuit politie en justitie naar slachtoffers en leden van de getroffen groep is zowel voor hen als voor de maatschappij als geheel belangrijk.

Ook dit jaar waren de ervaringen van slachtoffers van antisemitisme met het doen van aangifte wisselend. In sommige gevallen werd het slachtoffer serieus genomen: de aangifte opgenomen, geregistreerd als antisemitisme en is de communicatie goed verlopen. In een (beperkt) aantal gevallen kon een dader daadwerkelijk worden opgespoord, verhoord en gestraft.

Zo wordt het mishandelde echtpaar met het zwaar lichamelijke letsel ([pagina 1615](#)) zeer serieus genomen en hun zaak met spoed door het OM behandeld. CIDI heeft hierover contact met zowel slachtoffers als het Openbaar Ministerie en volgt deze zaak nauwlettend. Ook de met hakenkruizen bekraste auto van het Joodse gezin in Hilversum kon dankzij de bemiddelende rol van het CIDI rekenen op volledige aandacht van de lokale politie. Politie hield een uitgebreid buurtonderzoek en ging van deur tot deur om bij de buurtbewoners te informeren of iemand wellicht iets had gehoord of gezien, ([pagina 22](#)).

Het meermaals uitgescholden zeer herkenbaar Joodse echtpaar ([pagina 17](#)) kon ook rekenen op een adequate reactie van de politie: die ging onderzoeken hoe het voor hen eenvoudiger gemaakt kon worden om aangifte te doen, zodat ze niet elke keer naar het bureau hoefden te komen met hun verhaal. De bekladding waarbij Joden aan het gas werden gewenst in Nieuwegein werd snel verwijderd na een melding bij de politie.

De man in Lelystad, die antisemitische mails naar 34 scholen had gestuurd en die tijdens de rechtzaak verklaarde: "de gaskamers bestonden niet" en "die arme joodjes met hun dikke neus", werd tijdens de rechtszaak hiervoor aangehouden en in september veroordeeld. Kordaat optreden van Justitie! ([pagina 17](#))

Helaas zijn niet alle ervaringen met politie en justitie even positief. Er zijn politiebeambten die weigeren aangiftes op te nemen. Voorbeelden hiervan zagen we bij de mishandelde schoonmaker in het zwembad ([pagina 16](#)) die pas na inspanningen van CIDI aangifte 'mocht' doen of het voor kankerjood uitgescholden kind ([pagina 17](#)) waar de moeder werd "weggestuurd" door de politie en er geen aangifte kon worden gedaan.

Bij scheldpartijen en bedreigingen loopt het vaak stuk op al dan niet "gebrek aan bewijs." Enkele voorbeelden: jongeren die schelden ([pagina 17](#)), die daar door de politie op aan worden gesproken en verder ongemoeid worden gelaten. "Geen getuigen" is een vaak gehoord argument, denk aan de Hitlergroet die vanuit de auto werd gebracht ([pagina 17](#)), ondanks het genoteerde kenteken kon er niet tot vervolging worden overgegaan, of aan de nazaat van holocaustslachtoffers ([pagina 17](#)) die hetzelfde overkwam.

Regelmatig komt het voor dat een melder/slachtoffer bij de politie een aangifte wil doen maar de politie kiest ervoor om het incident als 'melding' te registreren. Dit gebeurt soms ongevraagd maar meestal na overleg. Het verschil tussen een melding en een aangifte is dat er bij aangifte een verzoek wordt gedaan tot strafvervolgning terwijl een melding in principe alleen het informeren van de politie behelst. Een melding leidt tot dossiervorming wat handig is voor eventuele toekomstige aangiftes, en is zichtbaar in de statistieken.

Joods Politienetwerk

De lokale Joodse Politienetwerken (Amsterdam, Den Haag, Utrecht) zijn bedoeld om de afstand tussen lokale Joodse gemeenschappen en de politie te verkleinen. CIDI heeft goede contacten met de verschillende netwerken en voert geregeld overleg met hen over antisemitische voorvallen en mogelijke oplossingen. Hierdoor weet de politie beter wat er speelt en kan CIDI bijdragen aan 'maatwerk' voor slachtoffers. Bovendien draagt het overleg bij aan de verbetering van onderlinge communicatielijnen en de vergroting van kennis over lokaal antisemitisme. Partijen weten elkaar gemakkelijker te vinden en dat gebeurt ook regelmatig. De bij een Joods Politienetwerk aangesloten agenten zijn goed bereikbaar en spannen zich in om lopende zaken onder de aandacht van hun collega's te houden. Hun betrokkenheid is een grote ondersteuning. Overigens zijn er ook Politienetwerken voor andere minderheidsgroeperingen, zoals Roze in Blauw, het Politievrouwennetwerk, het Marokkaans Politienetwerk, het Turks Politienetwerk.

Openbaar Ministerie

We constateren dat afronding van dossiers bij het OM soms vele jaren duurt, vaak omdat het moeilijk is om daders te achterhalen. Van de 4 in 2016 wegens antisemitisme door het OM opgepakte aangiftes werden er twee geseponeerd wegens gebrek aan bewijs en een onvindbare dader. Een geruchtmakende zaak die nog loopt is die tegen Youness Ouaali (zie het hoofdstuk Media op [pagina 34](#)). Deze rechtszaak startte in april 2017.

In 2016 verscheen het rapport Strafbare Discriminatie in Beeld. Dit is op dit moment de meest recente rapportage van het Landelijk Expertisecentrum Discriminatie (LECD-OM) en bevat de door het Openbaar Ministerie (OM) in 2015 ontvangen discriminatiefeiten. In 2015 registreerde het OM er 142. Exact gelijk aan het aantal in 2014. In Rotterdam stroomden de meeste discriminatiefeiten in (30). In 82% van alle feiten is er sprake van groepsbelediging (artikel 137c). De meeste beledigingen werden mondeling geuit (66%).

Na de algemene categorie 'ras' (50%) is **antisemitisme (28%)** de meest voorkomende discriminatiegrond. Als apart geregistreerde groep komt antisemitisme het meeste voor. Volgens het OM zijn de verdachten van antisemitisme in 80% van de gevallen "blanke particulieren" en in 10% "particulier Marokkaans." In veel gevallen betreft het bij deze categorie antisemitische leuzen of liederen die worden geschreeuwd of gezongen in het kader van voetbalwedstrijden.

In 2015 werden 141 zaken afgedaan. Het merendeel (76%) van de verdachten wordt vervolgd voor groepsbelediging. Iets minder dan 50% wordt gedagvaard – een oproep om bij de rechtbank te komen – en 30% wordt geseponeerd – niet voor de rechter gebracht. 10 % kreeg een schikking zonder veroordeling.

ANTISEMITISME		
Verdachte		
80%	40x	Blanke particulier
10%	5x	Particulier Marokkaans
6%	3x	Godsdienst/levensovertuiging
2%	1x	Particulier Surinaams
2%	1x	Particulier Turks
100%	50	Totaal
Waar		
52%	26x	Sport
26%	13x	Straat/openbare gelegenheid
10%	5x	Woonomgeving
8%	4x	Internet
2%	1x	Horeca - algemeen
2%	1x	Tegen opsporingsambtenaar
100%	50	Totaal
Hoe		
80%	40x	Mondeling
8%	4x	Schriftelijk
6%	3x	Afbeelding
4%	2x	Bekladding
2%	1x	Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon
100%	50	Totaal

Aanbevelingen

De aanbevelingen hieronder zijn gebaseerd op de bevindingen van de Monitor, en op onze contacten, ervaringen en werkzaamheden in de afgelopen jaren. Naast de Monitor zijn onze contacten met zusterorganisaties in binnen- en buitenland, in het onderwijs en met de politie het meest relevant. Educatie – over vooroordelen, discriminatie, racisme en specifiek over antisemitisme - vanaf jonge leeftijd vindt CIDI van zeer groot belang. Ook oudere leeftijdsgroepen 'verdienen' aandacht, om ingesleten vooroordelen te bestrijden. Verder zijn er aanbevelingen gericht op specifieke bevolkingsgroepen en maatregelen ter voorkoming van geweld. Een aantal van de aanbevelingen treft u ook aan in de Monitors van voorgaande jaren, deze hebben aan actualiteit niet ingeboet.

Onderwijs

- Educatie is essentieel om antisemitische vooroordelen te voorkomen. Er dient een antidiscriminatie leertraject te worden opgezet dat alle leerlingen vanaf jonge leeftijd doorlopen waarbij ook democratische kernwaarden zoals inclusiviteit en respect voor "de ander" en oog voor de positie van minderheden, worden bijgebracht. Een handige tool voor docenten is Facing all the Facts. Onderwijs is meer dan de reguliere scholen. Ook aan niet-formele structuren, zoals clubs en sportverenigingen moet worden gedacht.

Docenten

- Pak discriminatie en pesten door- en tegen jongeren middels sociale media aan. Bied docenten handvatten om leerlingen te beschermen tegen online-pesting, en -treiteren via sociale media, óók als dit buiten schooltijd gebeurt.
- Train leraren en leraren-in-opleiding bewust te worden van hun eigen vooroordelen. Leer hen deze vooroordelen bij zichzelf, collega's en hun leerlingen te herkennen, benoemen en tegen te gaan.
- Stel concrete handelingstips voor docenten op en bied ze instrumenten aan om antwoord te geven aan leerlingen die zich discriminerend, racistisch en holocaust-ontkennend uiten. Idem voor complottheorieën.

Holocausteducatie

- Holocausteducatie kan stereotypen en vooroordelen over Joden versterken, door Joden uitsluitend te portretteren als slachtoffers tijdens de Tweede Wereldoorlog. Daarom moet Holocausteducatie niet alleen gaan over de periode 1940-1945, maar ook over het Joodse leven van voor en na de oorlog. Bovendien dient er meer aandacht te worden besteed aan persoonlijke verhalen van mensen, dit leidt tot identificering en begrip. Grote getallen zeggen een leerling niet zoveel, het persoonlijke verhaal van een leeftijdsgenoot des te meer.
- Een handig hulpmiddel is de CIDI-site www.holocausteducatie.nl, waar diverse methoden van onderwijs worden belicht en het laatste nieuws op dit terrein te vinden is. Ideaal voor het uitwisselen van kennis en kunde.

Politie en Justitie

- Het monitoren van jihadgangers en het actief tegenaan, voorkomen en ontmoedigen van jihadreizen behoren prioriteit te blijven. Deze groepen richten hun terreur ook op Joden. Het is

belangrijk dat informatie over jihadgangers en andere potentiële 'tikkende tijdbommen' internationaal wordt gedeeld met andere veiligheidsdiensten.

- Politienetwerken dienen in direct contact te blijven met hun doelgroepen. Zij kunnen een vinger aan de pols houden bij relevante aangiftes. Uitwisseling van informatie over wat er in de samenleving of specifieke bevolkingsgroepen speelt, is belangrijk in het kader van de vroegsignalering.
- Het blijft een punt van aandacht melders serieus te nemen en hun verhaal niet te bagatelliseren. Mensen willen gehóórd worden en daar hebben ze recht op. Of er vervolgens aangifte gedaan kan worden of een melding, daar kan open over gesproken worden. Heldere, relevante uitleg is hierbij cruciaal voor een melder. We moeten vermijden dat mensen incidenten niet meer melden, omdat "het toch geen zin heeft."

Sport - Voetbal

- Er dient op te worden toegezien dat het zero-tolerance beleid in het voetbal wordt gehandhaafd. Het installeren van speciale geluidsapparatuur vanwege spreekkoren blijft zinvol. Alle middelen om daders te laten zien wie ze daadwerkelijk kwetsen en wat het bij die mensen aanricht moeten worden ingezet, zoals al gebeurt met gesprekken tussen "eigen" Joodse clubfans en de "schreeuwers."

Internet en Sociale Media

- Tegenwoordig vormen de sociale media geen virtuele werkelijkheid meer, maar zijn ze een substantieel onderdeel van de "echte wereld." Lessen over sociale media op scholen zijn nodig, maar niet voldoende. Ook grote sociale media-bedrijven dienen hun verantwoordelijkheid te nemen om discriminatie te bestrijden. Het door middel van techniek detecteren en verwijderen van uitingen alsmede educatieve programma's en het inzetten van sociale netwerken zijn voorbeelden van maatregelen die ze kunnen treffen. Het project Facing all the Facts (www.facingfacts.eu) is een mooi voorbeeld. Deze online tool leert proactief racisme te herkennen en adequaat te reageren.
- De Nederlandse overheid dient in internationaal verband maatregelen te nemen die IP-adressen van antisemitische sites achterhalen om de daders te kunnen opsporen en moet internationale samenwerking stimuleren om in het buitenland geregistreerde racistische en haatzaaiende websites aan te kunnen pakken. Momenteel vormen met name in de VS gehoste Nederlandstalige sites een probleem.
- Alertheid is geboden aangezien sociale media en überhaupt internet zeer dynamisch zijn. CIDI en MIND zijn er om snel meldingen te verwerken en acties te ondernemen. Zo heeft CIDI in 2016 bij Google bewerkstelligd dat de zoekterm "holocaust" niet meer de extreemrechtse site Stormfront als eerste resultaat geeft, en worden automatische woord-aanvullingen zoals "Joden zijn Vies" vermeden bij zoekopdrachten. Ook individuen en instanties zelf kunnen veel bereiken door het melden van misstanden bij sitebeheerders en moeten daartoe worden aangemoedigd.
- Train moderators van internetdiscussiegroepen om antisemitische lezersreacties adequaat te identificeren en verwijderen. Het actief monitoren en blijven melden is van groot belang aangezien "recidivisten" vaak snel nieuwe platforms vinden of starten voor hun uitingen.
- Spreek de platform-eigenaar aan, en stel hem/ haar verantwoordelijk voor beledigende en ophitsende teksten zodat deze content sneller kan worden verwijderd.

- Notoire veelplegers moeten streng worden aangepakt en aangifte moet altijd eenvoudig en snel kunnen worden gedaan.

Dialog - Burgerinitiatieven

- Kennis van en dialoog met "de ander" zijn essentieel voor wederzijds begrip van cultuurverschillen, zorgen en angsten van "leden van minderheidsgroepen." Hiervoor zijn dialooginitiatieven van groot belang. Zo kunnen 'gevoelige' thema's besproken worden waarover meningsverschillen bestaan en kan polarisatie worden voorkomen. Lokale initiatieven, bijvoorbeeld tussen Joden en Turkse moslims moeten worden gestimuleerd en ondersteund. Dit is een gelegenheid bij uitstek om wederzijdse vooroordelen te bespreken en uit de wereld te helpen.

Inburgering

- Inburgeringslessen aan migranten over democratische waarden en discriminatievraagstukken moeten antisemitisme en vooroordelen tegengaan. Geef in dit kader ook aandacht aan "Joodse complottheorieën". In veel islamitische landen (maar ook in sommige Oosteuropese landen) leven dit soort ideeën vaak sterk en heeft men vreemde vooroordelen heeft over Joden.

Bijlagen

Definitie en uitgangspunten antisemitisme

Definitie

De registratie van antisemitisme is complex. De zwaarte van de incidenten loopt sterk uiteen en de definitie van antisemitisme is niet voor iedereen gelijk. CIDI hanteert de volgende definitie van het begrip antisemitisme:

Het anders behandelen van Joden als persoon of als groep dan andere mensen of bevolkingsgroepen, in het bijzonder het zich vijandig opstellen tegen Joden op grond van vooroordelen.

Hierbij hanteren we de **Werkdefinitie Antisemitisme van de European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) als "maatgever."**

Antisemitisme bestaat ook daar waar geen Joden zijn, daar waar zich geen Joden aandienen om haatgevoelens tegen te uiten. Zo wordt het woord 'Jood' gebruikt als scheldwoord. Joods zijn is iets negatiefs, iets wat fout, slecht of verachtelijk is. Ook dit is antisemitisme, ondanks dat er waarschijnlijk geen Jood direct bij betrokken is.

Uitgangspunten

Deze rapportage heeft de volgende uitgangspunten:

- Er wordt onderscheid gemaakt tussen ernstige en overige incidenten. Onder ernstig wordt verstaan: fysiek geweld, bedreiging met geweld en schending van monumenten en synagogen.
- Interpretatieverschillen over incidenten zijn mogelijk. Zo kan het een vraag zijn of iemand in een ruzie werkelijk antisemitisch wordt bejegend, of dat het slachtoffer de ruzie als antisemitisch interpreteert. CIDI verkiest in geval van twijfel voor niet opnemen, boven oneigenlijke discussies over het karakter van een opmerking.
- Regelmatige scheldpartijen in dezelfde omgeving tegen één en dezelfde persoon worden als één incident geteld. Dat geldt ook voor meerdere telefoontjes naar één en dezelfde persoon of instantie.
- Antisemitische uitlatingen op internet worden niet geteld, omdat deze in 2016 door de meldpunten MDI en MIND werden gedaan. Zoals in de inleiding beschreven is dat vanaf 2017 anders.
- Bekladdingen worden alleen opgenomen, wanneer deze gecombineerd zijn met anti-Joodse uitlatingen of wanneer ze op Joodse gebouwen staan. Dit betekent dat hakenkruizen op viaducten, tunnels, e.d. niet worden geregistreerd.
- Het brengen van de Hitlergroet wordt alleen geteld wanneer deze in de richting van een Joodse persoon of instelling, of tijdens Dodenherdenking of Bevrijdingsdag wordt gebracht.
- Met een als "Jood herkenbaar persoon" worden personen bedoeld die een keppel, davidster dragen of anderszins door hun kleding als Jood herkenbaar zijn.
- Uitlatingen die anti-Israel zijn, hoe virulent ook, worden niet opgenomen. Beschuldigingen dat Israel mensenrechten schendt, de Palestijnen onderdrukt of oorlogsmisdaden pleegt, beschouwen wij als politieke uitingen. De grens wordt overschreden wanneer een directe verwijzing wordt gedaan naar het nazisme. Concreet: de uitlating 'Netanyahu moordenaar' wordt niet opgenomen,

'Adolf Netanyahu' wel. Wanneer het gehele Joodse volk verantwoordelijk wordt gehouden voor wat andere Joden of voor wat Israel doet, beschouwen wij dat echter wel als antisemitisme. CIDI hanteert ook – een variant op – de door Peter Pulzer (Oxford University) ontworpen toets:

Wanneer één of meerdere van onderstaande vragen met ja beantwoord worden, dan wordt de scheidslijn tussen anti-Israel en antisemitisme al snel overschreden.

Heeft de betrokken persoon die de uitlating deed:

- Niet alleen specifieke individuen of organisaties in Israel bekritiseerd, maar ook anonieme collectieven, zoals de "Joodse lobby", de Joodse gemeenschap of de Joodse stem?
- De economische positie van Joden, betrokkenheid van Joden bij media of één van de andere zogenaamde "Joodse eigenschappen" benadrukt of overdreven?
- De Israelische regering vergeleken met nazisme en het optreden van het Israelische leger met de SS, holocaust?
- Om boycots en sancties gevraagd die alleen tegen Israel gericht zijn, terwijl hij dat nog nooit heeft gedaan bij andere ernstige zaken in deze wereld?

Als het om beeldmateriaal gaat, dan luidt de aanvullende vraag:

Heeft de maker:

- De davidster gebruikt om Israëls militaire apparaat te kenmerken?
- Met een keppeltje Israelische politici aangeduid?
- Swastika's gebruikt als aanduiding voor Israeli's of zionisten?
- Israeli's of zionisten geportretteerd op een voor Joden karikaturale wijze?

Werkdefinitie Antisemitisme van de European Union Agency for Fundamental Rights en IHRA.

Dit document biedt een praktische handleiding voor het herkennen van incidenten, het verzamelen van gegevens, en het ondersteunen van de invoering en handhaving van wetgeving met betrekking tot antisemitisme.

Werkdefinitie: "Antisemitisme is een bepaald beeld van Joden, dat zich kan uiten als haat tegen Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen Joden of niet-Joden en/of hun bezittingen, tegen instellingen van de Joodse Gemeenschap en religieuze voorzieningen."

Deze uitingen kunnen daarbij ook gericht zijn tegen de staat Israel, die wordt gezien als een Joodse collectiviteit. In de antisemitische overtuiging worden Joden er regelmatig van beschuldigd dat zij samenzweren met als doel de mensheid schade toe te brengen. Ook wordt antisemitisme vaak gebruikt om Joden de schuld te geven van "waarom dingen verkeerd gaan." Antisemitisme uit zich in spraak, tekst, visuele vorm en in daden, waarbij gebruik wordt gemaakt van kwaadaardige stereotypes en negatieve karaktereigenschappen.

Hedendaagse voorbeelden van antisemitisme in het openbare leven, de media, scholen, de werkvloer en in de religieuze sfeer kunnen, de context in overweging genomen, het volgende omvatten, maar zijn niet beperkt tot:

- het oproepen tot, ondersteunen of rechtvaardigen van het vermoorden of letsel toebrengen aan Joden in naam van een radicale ideologie of een extremistische religieuze levensopvatting;
- het uiten van leugenachtige, ontmenselijkende, demoniserende of stereotyperende beweringen over Joden in het algemeen of over de macht van Joden als collectief, met name maar niet uitsluitend de mythe van een wereldwijde Joodse samenzwering, of van Joden die de macht

- hebben over de media, de economie, de regering of andere instellingen binnen de samenleving;
- het beschuldigen van Joden dat zij als volk verantwoordelijk zijn voor echte of ingebeelde wandaden gepleegd door één Joodse persoon of groep, of zelfs voor daden gepleegd door niet-Joden;
  - het ontkennen van de genocide op het Joodse volk als geheel gepleegd door nationaalsocialistisch Duitsland en haar medestanders en handlangers gedurende de Tweede Wereldoorlog (de Holocaust), en verder de omvang, de gebruikte methodes (bv. gaskamers) en het feit dat de genocide opzettelijk werd uitgevoerd;
  - het beschuldigen van het Joodse volk, of de staat Israël, van het verzinnen of overdrijven van de Holocaust;
  - het beschuldigen van Joodse burgers dat hun loyaliteit meer ligt bij de staat Israël of bij de beweerde prioriteiten van Joden wereldwijd, dan bij de belangen van hun eigen land.

Voorbeelden van de manieren waarop antisemitisme zich, gezien de algemene context, uit in verband met de staat Israël kunnen omvatten:

- het Joodse volk het recht op zelfbeschikking ontzeggen, bijvoorbeeld door te stellen dat het bestaan van de staat Israël een racistische onderneming is;
- het meten met twee maten door van Israël gedrag te verlangen dat niet wordt verwacht of geëist van enig andere democratische staat;
- het gebruiken van symbolen en beelden die verbonden zijn met klassiek antisemitisme (bv. beweren dat de Joden Jezus hebben vermoord, of het bloedsprookje) om Israël of Israëli's te typeren;
- vergelijkingen trekken tussen het hedendaags Israëlische beleid en dat van de Nazi's;
- Joden collectief verantwoordelijk houden voor de daden van de staat Israël.

Echter, kritiek op Israël die vergelijkbaar is met kritiek tegen een ander land kan niet worden beschouwd als antisemitisch.

Antisemitische daden zijn crimineel als deze als zodanig zijn gedefinieerd in de wet (zoals de ontkenning van de Holocaust of het verspreiden van antisemitisch materiaal in sommige landen).

Criminele daden zijn antisemitisch wanneer het doelwit van de aanval, of het nu mensen of bezittingen zijn (zoals gebouwen, scholen, gebedsplaatsen en begraafplaatsen) gekozen zijn, omdat deze Joods zijn, zijn verbonden aan Joden of als zodanig worden gezien.

Antisemitische discriminatie is het Joden ontzeggen van mogelijkheden of diensten die wel beschikbaar zijn voor anderen. Antisemitische discriminatie is in veel landen verboden

Bron: european-forum-on-antisemitism.org

De incidenten in cijfers en tabellen

'Real Life' uitingen	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Geweld	4	4	1	4	3	6	5	3
Bedreiging	6	1	3	2	1	3	0	4
Schelden	20	9	28	14	21	40	24	25
Telefoon - Whatsapp	6	3	1	1	3	5	4	4
Totaal	36	17	33	21	28	54	33	36

Vandalisme	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vernieling Joodse doelen	6	2	3	1	2	2	2	1
Bekladding Joodse doelen	3	5	6	3	4	5	4	2
Overige Vernielingen/Bekladdingen	16	10	13	10	4	15	14	18
Totaal	25	17	22	14	10	22	20	21

Incidenten in de directe omgeving	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Buren, kennissen of familie	9	10	11	8	8	10	12	10
School	9	7	5	5	11	15	16	10
Werk	1	6	8	3	8	5	8	1
Totaal	19	23	24	16	27	30	36	21

Schriftelijke uitingen	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Brief, fax, flyer, sticker	10	7	4	3	3	9	9	4
Digitaal	50	47	17	23	10	29	12	7
Totaal	60	54	21	26	13	38	21	11

Maatschappelijk domein	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sport	8	3	5	13	6	5	10	9
Demonstraties	7	0	0	1	1	8	3	3
Extreemrechts					3	8	2	4
Media	7	7	3	4	9	2	0	3
Boeken ed.	2	3	5	1	3	2	0	0
Muziek	0	0	0	0	0	2	1	1
Totaal	24	13	13	19	22	27	16	20

Totaal meldingen	164	124	113	96	100	171	126	109
-------------------------	------------	------------	------------	-----------	------------	------------	------------	------------

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Geweld	4	4	1	4	3	6	5	3
Bedreiging	6	1	3	2	1	3	0	4
Schelden	20	9	28	14	21	40	24	25
Telefoon - WhatsApp	6	3	1	1	3	5	4	4
Vernieling Joodse doelen	6	2	3	1	2	2	2	1
Bekladding Joodse doelen	3	5	6	3	4	5	4	2
Overige vernielingen/bekladdingen	16	10	13	10	4	15	14	18
Buren, kennissen of familie	9	10	11	8	8	10	12	10
School	9	7	5	5	11	15	16	10
Werk	1	6	8	3	8	5	8	1
Brieven, faxen, pamfletten, stickers	10	7	4	3	3	9	9	4
Digitaal	50	47	17	23	10	29	12	7
Sport	8	3	5	13	6	5	10	9
Demonstraties	7	0	0	1	1	8	3	3
Extreemrechts					3	8	2	4
Media	7	7	3	4	9	2	0	3
Boeken, Toneel, Films, Exposities	2	3	5	1	3	2	0	0
Muziek	0	0	0	0	0	2	1	1
Totaal	164	124	113	96	100	171	126	109